

Hyvinvointikertomus 2017–2020

Pälkäneen kunta

Käsittely

Kunnanhallitus 30.3.2017 § 86

Kunnanvaltuusto 6.4.2017 § 17

Sisällys

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013–2016.....	3
1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	4
1.1. Talous ja elinvoima.....	4
1.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet.....	7
1.3. Nuoret ja nuoret aikuiset.....	12
1.4. Työikäiset.....	15
1.5. Ikäihmiset.....	17
1.6. Kaikki ikäryhmät.....	19
1.7. Turvallisuussuunnitelma.....	26
2. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi.....	29
2.1. Rakenteelliset ongelmat.....	29
2.2. Nuorten hyvinvointi.....	30
2.3. Ikäihmisten hoito ja asuminen.....	32
2.4. Vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa.....	34
3. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset.....	34
OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017–2020.....	36
4. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset.....	36
5. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat.....	37
6. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2020.....	39
6.1. Johdanto.....	39
6.1.1 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohdat ja toteutus.....	40
6.1.2 Visio ja strategiset tavoitteet.....	41
6.2. Hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat periaatteet.....	42
6.2.1 Osallisuus.....	42
6.2.2 Varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ lasten ja nuorten kasvuympäristöissä.....	42
6.2.3 Toimivat palvelut.....	43
6.2.4 Harrastusten tukeminen ja ohjaaminen.....	43
6.3. Suunnitelman seuranta ja arviointi.....	44
6.4. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatijat.....	44

7. Hyvinvointisuunnitelma	46
OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY	54
8. Suunnitelman laatijat	54
9. Suunnitelman hyväksyminen	55

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

Vuodesta 2011 terveydenhuoltolaki on velvoittanut kunnat laatimaan hyvinvointikertomuksen kerran valtuustokaudessa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 28.8.2014 Pälkäneen kunnan ensimmäisen hyvinvointikertomuksen vuosille 2013–2016. Hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on tukea hyvinvointitiedolla johtamista ja päätöksentekoa. Hyvinvointikertomukseen kootaan yhteenveto väestön hyvinvoinnista ja terveydentilasta, sen vahvuuksista ja kehittämiskohteista eri lähteistä saatujen tietojen pohjalta. Hyvinvointikertomuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa eri tahojen yhteistyötä, ja kunnassa toimivan poikkihallinnollisen hyvinvointiryhmän rooli on keskeinen tiedon jalostamisessa ja hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa.

Hyvinvointikertomuksessa luodaan katsaus menneeseen sekä asetetaan seuraavan nelivuotiskauden painopisteet ja tavoitteet indikaattori- ja muun kunnan keräämän tiedon perusteella. Hyvinvointisuunnitelman tulisi kytkeytyä suoraan kunnan talous- ja toimintasuunnitteluun.

Hyvinvointikertomuksessa 2013–2016 todettiin kokonaisuutena Pälkäneen tilanteen olevan kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta melko hyvä. Suurimpia ongelmia olivat negatiivinen väestönmuutos, työttömyys, toimeentulon ongelmat, taloudellinen huoltosuhde, väestöllinen huoltosuhde, palveluiden korkeat kustannukset osassa palveluita ja nuorten moninaiset ongelmat. Lasten ja lapsiperheiden tilanne sen sijaan todettiin hyväksi.

Suunnittelukauden tärkeimmät tavoitteet liittyivät rakenteellisiin ongelmiin kuten työttömyyteen ja muutto-
liikkeeseen. Toisena merkittävänä tavoitteena oli nuorten huomattavien ongelmien tarkempi analysointi ja syiden selvittäminen ja niihin puuttuminen. Tässä olennaisessa osassa oli Kangasalan kunnan kanssa tehtävän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen sekä kouluissa ja varhaiskasvatuksessa tehtävä ennaltaehkäisevä työ.

Kolmantena merkittävänä tavoitteena oli ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja omaishoidon lisääminen sekä yleisemmin asumismahdollisuuksien parantaminen. Yksittäisenä hankkeena Senioritalo nähtiin tärkeäksi.

Ennakkovaikutusten arviointimallin käyttöönotolla ja juurruttamisella johtamisen välineeksi tavoiteltiin parempaa kunnan hyvinvointijohtamisen tilaa ja tehtävien päätösten tarkastelemista entistä monipuolisemmin.

1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyön seurannassa vuosina 2017–2020 käytettävät indikaattorit hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 15.6.2016. Indikaattorien tarkastelussa ja hyvinvointikertomuksen jäsentämisessä on hyödynnetty Kuntaliiton sähköistä hyvinvointikertomus -työkalua. Tuoreimmat saatavilla olevat indikaattoritiedot sähköisessä hyvinvointikertomuksessa ovat pääosin vuosilta 2013–2015. Vuoden 2016 tilastoja on voitu hyödyntää siltä osin, kun ne ovat olleet muuta kautta saatavilla (esimerkiksi työllisyyskatsaukset ja Kelasto-raportit). Lisäksi on hyödynnetty kunnan itse keräämiä tilastoja ja aineistoja kuten kuntalaiskyselyitä ja asiakastytyväisyyskyselyitä, yleisötilaisuuksien antia sekä kunnan eri tehtäväalueilla työskentelevän henkilöstön kokemustietoa. Vertailukuntina ovat aiemman hyvinvointikertomuksen tapaan Kangasala, Orivesi, Hämeenkyrö, Parkano sekä Pirkanmaa.

1.1. Talous ja elinvoima

Pälkäneen kunnan talous on pysynyt tasapainoisena. Valtionosuuksien laskiessa kunta on onnistunut kasvattamaan verotulopottiaan ja näin korvannut valtionosuuksista syntyvän aukon. Kunta on panostanut elinkeinotoimintaan, mikä näkyy yhteisöverojen kertymässä. Seuraavien vuosien investoinnit, erityisesti suuri liikuntakeskus-investointi tulee kasvattamaan kunnan velkataakkaa, joka tällä hetkellä on vielä kuitenkin Pirkanmaan alhaisimpia. Sote- ja maakuntauudistus tulevat hieman heikentämään kunnan taloutta, mihin kunta valmistautuu muun muassa työllisyyteen, elinkeinotoimintaan ja hyvinvointiin panostamalla.

Suurena ongelmana Pälkäneellä näyttävät yhä negatiivinen väestönmuutos ja työttömyys. Pälkäneen asukasluku on laskenut vuodesta 2010 saakka. Vuoden 2016 lopussa asukkaita oli 6 624. Syntyvyys on vähäistä, ja esimerkiksi vuonna 2015 Luopioisten puolella syntyi yhdeksän lasta, joista neljä Aitooseen, ja vanhan Pälkäneen puolella 44 lasta. Myös nettomuutto on negatiivinen, mikä tarkoittaa, että Pälkäneeltä pois muuttaneita on enemmän kuin kuntaan muuttaneita.

Tilastokeskuksen väestöennusteen (30.10.2015) mukaan Pälkäneen asukasluku tulisi yhä laskemaan ja olisi 6 431 vuonna 2020, 6 207 vuonna 2030 ja 6 101 vuonna 2040.

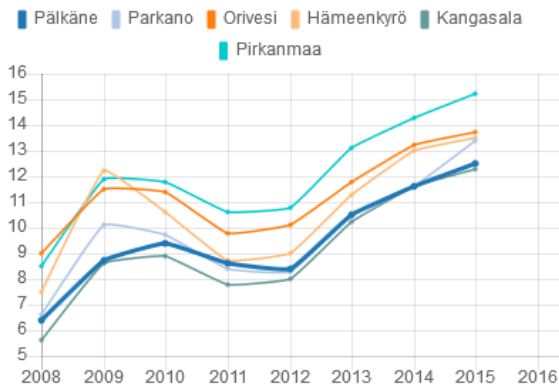
Väestö on lisäksi vanhusvoittoista. Erityisesti lasten ja työikäisten määrä laskee ja ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa. Tämä vaikuttaa palvelutarpeisiin ja aiheuttaa haasteita huoltosuhteelle. Demografinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttänyttä on sataa 15–64 -vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Huoltosuhteen arvo on Pälkäneellä nousussa.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Asukasluku	6 950	6 882	6 838	6 795	6 722	6 676
Kuntien välinen nettomuutto / 1000 asukasta	- 2,1	- 6,4	- 4,2	0,6	- 5,6	- 1,8
Huoltosuhte, demografinen	65,6	68,1	69,6	71,4	71,4	74,7
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä, %	16,6	16,3	16,5	16,4	15,6	15,7
15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, %	60,4	59,5	59	58,4	58,3	57,2
Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	23,0	24,2	24,6	25,3	26,1	27,1

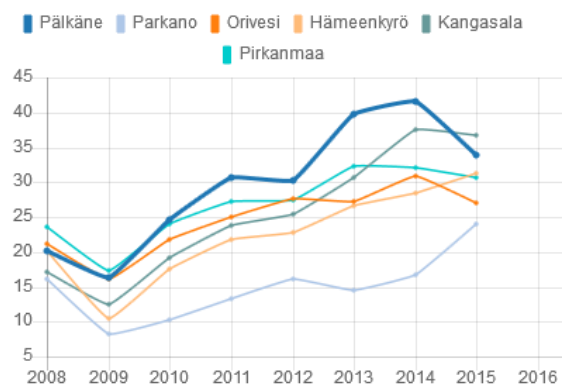
Työllisten osuus väestöstä on laskusuunnassa niin Pälkäneellä kuin vertailukunnissa. Työttömyysaste on ollut hienoisessa nousussa. Vuoden 2016 lopussa työttömyysaste oli 13,6 %, mikä tarkoittaa 408 henkilöä. Pirkanmaan työttömyysaste vastaavana ajankohtana oli 15,6 %. Pitkäaikaistyöttömien määrä laski vuonna 2015, mutta on lähtenyt uudelleen kasvuun syksyllä 2016. Vuoden 2015 lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli 118, mutta vuoden 2016 lopussa 166. Myös yli 50-vuotiaiden työttömien määrä on hieman noussut. Vuoden 2015 lopussa heitä oli 192 ja vuoden 2016 lopussa 197.

Nuorten kohdalla työttömyys on laskenut vuodesta 2013 alkaen, mutta loppuvuodesta 2016 työttömyys on jälleen hiukan noussut. Nuorisotyöttömiä (18–24 -vuotiaita) oli vuoden 2015 lopussa 25 ja vuoden 2016 lopussa 33. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24 -vuotiaiden määrästä tuorein tilasto on vuodelta 2014, jonka mukaan koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrä on selkeässä laskusuunnassa.

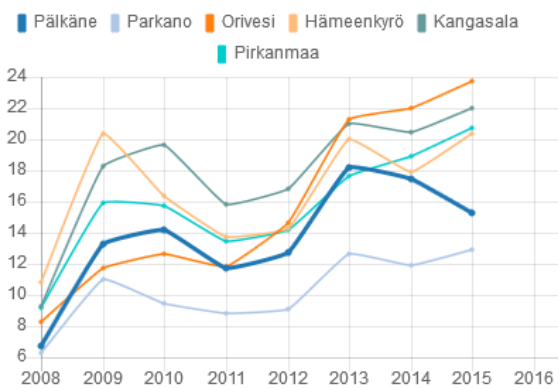
Työttömät, % työvoimasta

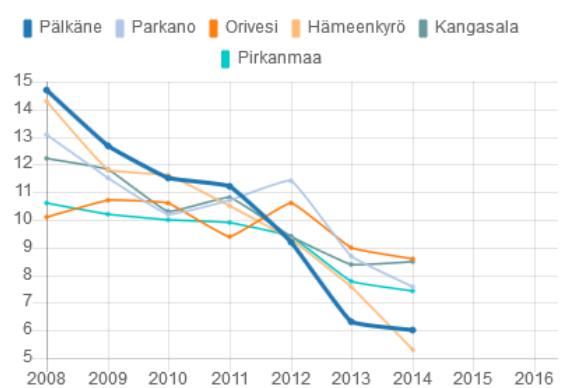
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

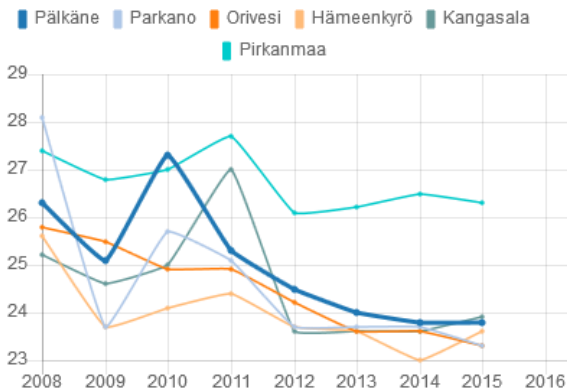

Toimeentulotukea saaneiden osuudet ovat hieman laskeneet lukuun ottamatta toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 65 vuotta täyttäneitä ja toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä, joiden osalta tunnusluvussa on hienoista nousua.

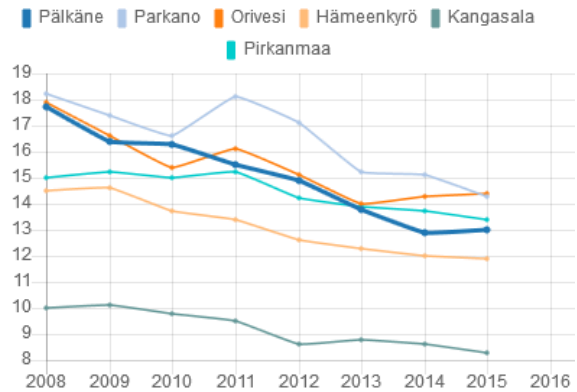
Gini-kerroin ilmaisee tarkasteltavan alueen asutokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät.

Kunnan yleinen pienituloisuusaste kuvaa sitä, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Pienituloisuuden raja lasketaan joka vuosi uudestaan koko väestön valtakunnallisesta tulojakaumasta. Pienituloisuudeksi on määritelty taso, joka on pienempi kuin 60 % mediaanista. Mikäli mediaanitulo alenee, pienituloisuusaste voi myös laskea eikä kyse tällöin välttämättä ole siitä, että tulokehitys olisi myönteistä.

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

1.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Kangasalan kunta isäntäkuntana järjestää Kangasalan ja Pälkäneen kunnan sosiaali- ja terveystalvet yhteistoiminta-alueella. Neuvolatalvet sekä suun terveystalvet tarjotaan kansallisten suositusten mukaisesti resursoituina ja toteutettuina lähitalvetuina Pälkäneellä. Laajoissa terveystarkastuksissa odottavalle perheelle, lapsen 4 kk, 18 kk ja 4 v. ikäkausitarkastuksessa kartoitetaan koko perheen hyvinvointia ja yksilöllistä tuen tarvetta ennaltaehkäisevällä työotteella. Tukitalvetuiden järjestäminen oikea-aikaisesti toteutetaan moniammatillisesti tarvittaessa VARTU-toimintamallilla.

Kunnassa oli vuonna 2016 393 alle kouluikäistä lasta, joista 220 oli varhaiskasvatustalvetuiden piirissä ja 59 lasta esiopetuksessa. Kaikista alle esiopetusikäisistä oli siten 65,9 % varhaiskasvatustalvetuiden piirissä. Kaikista kunnan yli 3-vuotiaista lapsista varhaiskasvatuksen piirissä on noin 75 % (valtakunnan taso n. 70 %). Luvussa ei ole esiopetusikäiset mukana. Kotihoidon tuella olevia lapsia oli noin 100. Päiväkotihoidon piirissä lapsia oli 205, perhepäivähoidossa/ryhmäperhepäivähoidossa 59 lasta ja yksityisessä perhepäivähoidossa 9 lasta. Leikki-/kerhotoiminnassa lapsia oli 15. Perhepäivähoidon osuus on vähentynyt ta-saisesti viimeisen kahden vuoden aikana ja päiväkotien osuus on vastaavasti lisääntynyt.

Varhaiskasvatuksessa yhteistyö vanhempien kanssa on tiivistä, sillä kohtaamiset tapahtuvat päivittäin las-ten tuonti- ja hakutilanteissa. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö on myös paikka, jossa lapsi viettää suurimman osan virkeillä olo ajastaan. Tällöin varhaiskasvatuksen työntekijät ovat usein ensimmäisiä, jotka huomaavat niin perheen pahoinvoinnin kuin lapsen käyttäytymiseen tai oppimiseen liittyvät haasteet.

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan huolen puheeksi ottamista. Tällöin pyritään löytämään keinoja esi-merkiksi lapsen ohjaamiseen, ja tarvittaessa perhe ohjataan eri yhteistyötahojen talvetuiden piiriin. Yhteis-

tä näkemystä perheen ja lapsen tilanteesta rakennetaan vahvuuksien varaan, jotta hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö saataisiin käyntiin.

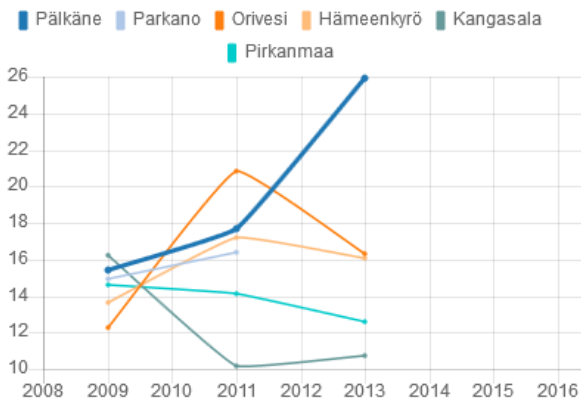
Pätkäneellä suurin osa varhaiskasvatuksen piirissä olevista perheistä ja lapsista voi hyvin, mutta esimerkiksi työttömyys, avioerot ja työelämän haasteet heijastuvat lasten hyvinvointiin. Käyttäytymisen haasteet näyttävät lisääntyvän vuosi vuodelta. Pienellä osalla lapsista kysymys on laajemmista ongelmista, jolloin yhteistyö koulupsykologin tai perheneuvolan kanssa on välttämätöntä. Myös kielenkehitykseen liittyvät pulmat näyttävät melko suurina, joskin ongelmien vaikeusaste vaihtelee paljon. Yhden lisän näihin pulmiin tuo eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet ja lapset, joiden määrä on tällä hetkellä melko suuri.

Kouluterveyskyselyllä kartoitetaan joka toinen vuosi perusopetuksen 8. ja 9. luokan, lukio-opetuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia. Kouluterveyskysely on laajin tiedonkeruu terveydestä, hyvinvoinnista ja elintavoista, joka tavoittaa lähes koko ikäluokan. Vuoden 2015 kouluterveyskysely epäonnistui atk-teknisistä syistä, eikä tuloksia perusopetuksen osalta saatu ollenkaan. Siten käytössä ovat vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulokset. Seuraava kouluterveyskysely tehdään keväällä 2017 ja tulokset ovat käytettävissä syksyllä 2017. Kouluterveyskyselyä laajennetaan koskemaan myös perusopetuksen 4. ja 5. vuosiluokan oppilaita ja heidän vanhempiaan. Tämä mahdollistaa myös lasten ja vanhempien näkemysten vertailun.

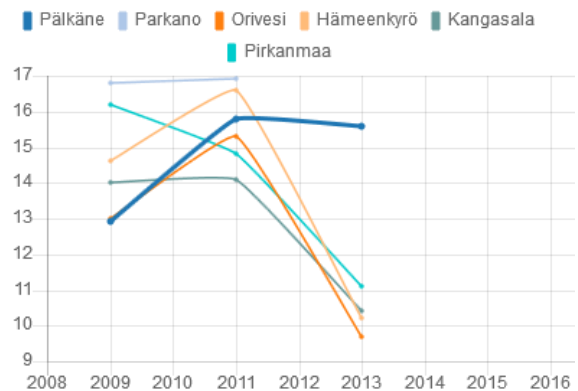
Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn perusteella pätkänäläiset varhaisnuoret voivat huonommin kuin ikätoverinsa vertailukunnissa. Anna Tapion koulun oppilaiden vastaukset ovat mukana kouluterveyskyselyn tuloksissa, mutta myös tarkemman tulosten analysoinnin jälkeen pätkänäläisten yläkoululaisten tilanne on monella indikaattorilla mitattuna heikompi kuin Pirkanmaan keskiarvo. Koska vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulokset olivat käytettävissä jo edellistä hyvinvointikertomusta laadittaessa, yhdeksi kauden 2013–2016 tavoitteeksi asetettiin nuorten hyvinvoinnin parantaminen. Nuorten tilanteen kehittymisen suunta on nähtävissä vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tuloksissa.

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn perusteella pätkänäläiset varhaisnuoret tupakoivat ja käyttävät alkoholia enemmän kuin ikätoverinsa vertailukunnissa. Myös huumeokeiluja on muita enemmän. Vuonna 2013 nuuskan käyttö ei ollut vielä kovin yleistä, mutta kokemustiedon perusteella sen käyttö on lisääntynyt voimakkaasti. Pätkänäläisille varhaisnuorille myös läheisen alkoholin käyttö aiheuttaa ongelmia enemmän kuin vertailukunnissa. Vanhemmuuden puutteen kokeminen on myös vertailukuntia yleisempää.

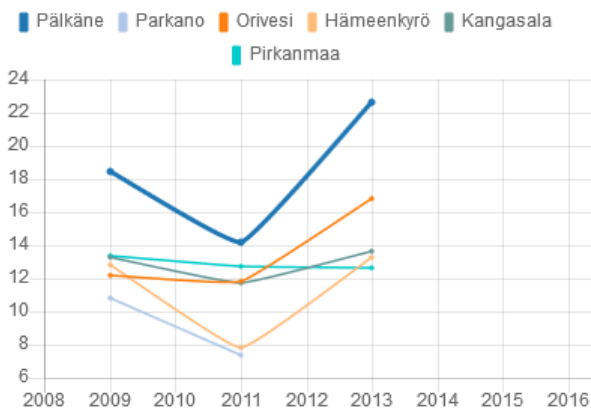
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

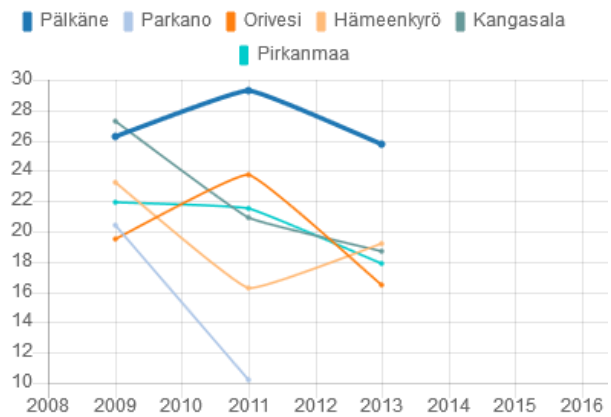
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

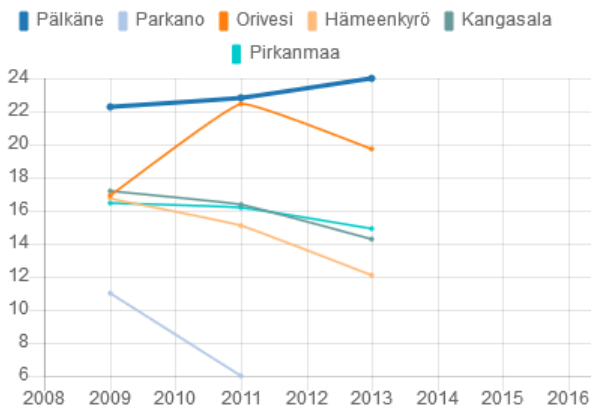

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9. luokan oppilaista

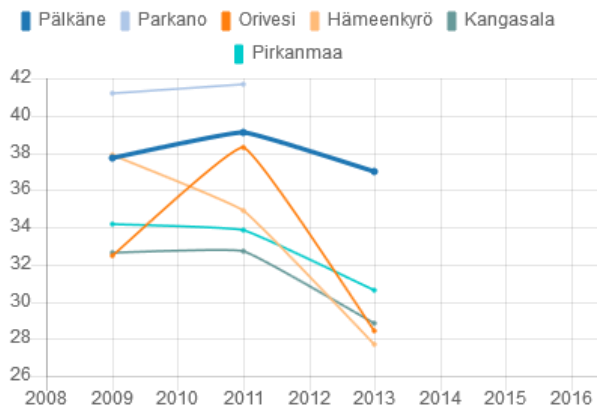

8. ja 9. luokkalaisista 24 % kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi ja 37 % harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan tunnin viikossa. Pälkäneläisistä varhaisnuorista 16,8 %:lla on ylipainoa. Ylipainoisten osuus on samalla tasolla kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Terveyspalveluista saatujen tietojen mukaan pälkäneläisistä 4-vuotiaista 23 % on ylipainoisia ja 5. luokkalaisista 27,5 %. Suun terveydenalan ammattilaisilla on hyvä käsitys lasten ja nuorten terveydentilasta, ja he näkevät työssään suuhygienian ja ruokailutottumusten vaikutukset suun terveyteen. 5-vuotiaista 1. luokkalaisiin noin 80 % on täysin tervehampaisia, 5. luokkalaisista alle puolet ja 8. luokkalaisista enää noin 40 % on täysin tervehampaisia.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

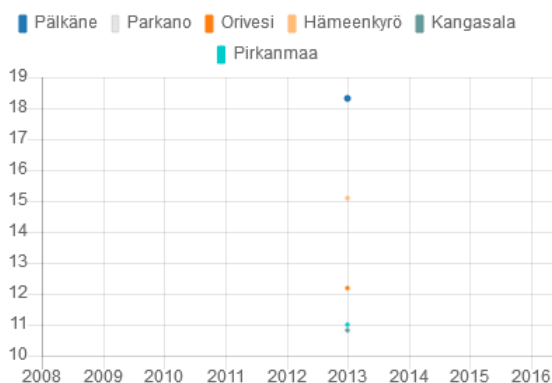
Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen tiedonkeruu- ja palautejärjestelmä, joka tuottaa muun muassa tietoa yhdistettäväksi 5. ja 8. vuosiluokilla koululaisille tehtäviin laajoihin terveystarkastuksiin. Järjestelmän keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-järjestelmä käynnistettiin virallisesti 1.8.2016 alkavan lukuvuoden alusta lukien, jolloin mittaukset tuli toteuttaa 5. vuosiluokalle ja elokuusta 2018 alkaen myös 8. vuosiluokalle. Pälkäneellä mittaukset tehtiin jo syksyllä 2016 myös 8. luokkalaisille.

Move!-mittaukset koostuvat eri osioista, jotka mittaavat oppilaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta, liikkuvuutta, tasapainoa ja motorisia perustaitoja. Pälkäneläisten 5. luokkalaisten tulokset jäivät monissa osioissa alle koko maan keskimääräisen tason. Vähäinen fyysinen aktiivisuus ja huono kunto jo lapsena ja nuorena aiheuttavat merkittäviä haasteita arjen tilanteista selviämiseen myöhemmällä iällä. Riittävä fyysinen toimintakyky on edellytys koulussa ja myöhemmin työelämässä jaksamiselle.

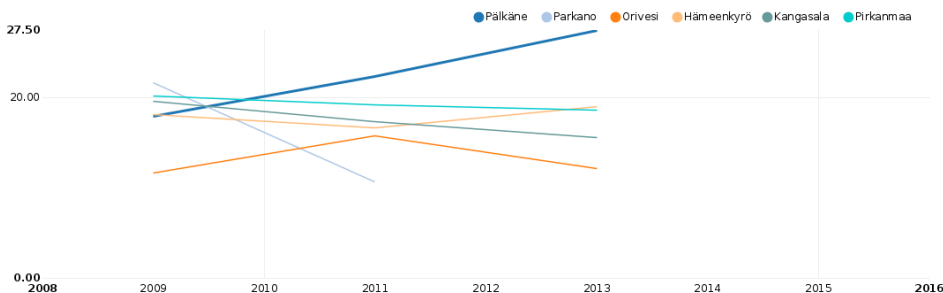
Kouluterveyskyselyn 2013 tuloksissa huolestuttavaa oli myös niiden 8. ja 9. luokkalaisten suuri osuus, jotka ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti (23,2 %) ja jotka ovat kokeneet fyysistä uhkaa vuoden aikana (27,4 %). Luvut ovat selkeästi korkeampia kuin vertailukunnissa ja Pirkanmaalla keskimäärin.

Nuoruusiässä psyykkiset ongelmat ovat varsin tavallisia, ja usein tunne-elämän vaikeudet ovat ohimeneviä ja tiettyyn ikäkauteen kuuluvia. Pälkäneläisistä varhaisnuorista kuitenkin huomattavasti suurempi osa (18,3 %) kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta verrattuna varhaisnuoriin vertailukunnissa (Pirkanmaa 11 %). Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa oli 9,1 % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

51,2 % perheistä ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla. Nykypäivänä julkisen ruokapalvelun valmistama lounas on monelle päivän ainoa lämmin ateria, joten sen merkitys päivittäisessä ravinnonsaannissa ja terveyden ylläpitämisessä on huomattava. Pälkäneen kunnassa noudatetaan koululaisten ja lasten sekä vanhusten ruokasuosituksia. Suositusten toteutumista seurataan jatkuvasti. Myös asiakkaiden edustajien kanssa (koulu-, vanhus- ja päivähoiton yhteistyöryhmä) tehdään tiivistä yhteistyötä. Lisäksi ruokahuolto ohjaa ja neuvoo lapsia ja heidän perheitään kohti terveellisempiä ruokailutottumuksia.

Ruokapalveluiden asiakastytyvääisyyttä seurataan vuosittaisten kyselyjen avulla. Kyselyiden perusteella ruoan laatu, maittavuus ja monipuolisuus koetaan hyväksi ja ruokaa on riittävästi. Ruokahuollon omien asiakaskyselyiden perusteella Pälkäneen alakouluissa 90–100 % oppilaista syö koululounaan joka päivä koulussa ollessaan ja yhteiskoulussa ja lukiossa 75,8 %.

Kokonaisuudessaan Pälkäneen kunnan ruokahuollon kotimaisuusaste on noin 83 %. Marjojen kotimaisuusaste on noin 98 % ja lihatuotteiden kotimaisuusaste on 100 %. Vihannesten ja kasvien kotimaisuusaste on noin 82 %. Ulkomaisia raaka-aineita hankitaan vain silloin, kun kotimaisia ei ole tarjolla. Myös pai-

kallisia tuotteita pyritään käyttämään, ja esimerkiksi tuoreet mansikat, peruna ja suurelta osin kasvikset ja vihannekset sekä broiler-tuotteet tulevat paikallisilta tuottajilta.

Ruokahuolto on ottamassa vuoden 2017 aikana käyttöön Jamix ruokatuotanto-ohjelman, jonka avulla myös kuntalaisilla on mahdollisuus tarkastella päivähoidon, koulujen ja vanhuspalveluiden ruokalistalla olevien aterioiden kokonaisuuksia sekä aterian eri osien ainesosa- ja ravintoarvotietoja.

Kulttuurilla ja kirjastolla on lapsen kehityksen kannalta tärkeä merkitys. Vahvistamalla lasten lukutaitoa kirjastot lisäävät yleistä koulutustasoa, ja hyvän lukutaidon on todettu todennäköisemmin johtavan korkeampaan koulutustasoon ja parempaan terveyteen. Pälkäneellä kirjasto järjestää lapsille satutunteja ja opettaa koululaisille kirjastonkäyttöä sekä vinkkaa kirjoja. Kirjasto tekee tiivistä yhteistyötä myös muiden kunnan tehtävälalueiden kanssa esimerkkinä sarjakuvakurssin järjestäminen nuorille yhdessä nuorisotyön, Anna Tapion koulun ja kulttuuripalveluiden kanssa. Kulttuuripalveluita on ollut tarjolla myös perheen pienimmille kulttuuritoimen yhdessä neuvolapalveluiden ja taitelijan kanssa järjestämässä vauvojen värikylvyssä, jossa vauvat ovat päässeet moniaistisesti ja elämyksellisesti tutustumaan värien maailmaan.

Pälkäneen peruskoulun vuonna 2016 valmistuneeseen opetussuunnitelmaan on otettu mukaan kulttuurikasvatusohjelma nimeltä Kulttuuripolku. Kulttuuripolku on Pälkäneen kunnan kulttuuritoimen ja perusopetuksen yhdessä suunnittelema opiskelukokonaisuus, jonka tavoitteena on tutustuttaa kaikki peruskoululaiset monipuolisesti eri kulttuureihin ja taiteenaloihin. Kulttuuripolun lähtökohtana on, että jokaisen luokkasteen (1-9) oppilas saa vuosittain ainakin yhden kulttuurikokemuksen. Vierailukäyntien, työpajojen ja taitelijavierailuiden oppisisällöt suunnitellaan tukemaan kyseessä olevan luokkatason opetussuunnitelman mukaista opetusta.

Valkeakoski-opisto järjestää Pälkäneellä taiteen perusopetusta tanssissa, ilmaisutaiteessa, musiikissa sekä käsityö- ja kuvamaataiteessa. Taideharrastus tukee lapsen kehitystä monella tapaa ja näkyy positiivisesti muun muassa koulumenestyksessä.

1.3. Nuoret ja nuoret aikuiset

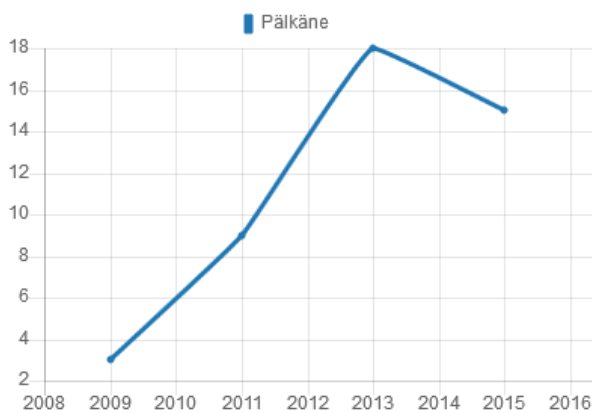
Pälkäneen lukion osalta vuoden 2015 kouluterveyskyselyn tulokset ovat käytettävissä. Lukion osalta on kuitenkin huomattava, että vastaajamäärä (n=36) oli huomattavan pieni ja selkeästi pienempi kuin aikaisempina vuosina (2013 n=50, 2011 n=56, 2009 n=56). Vähäisestä vastaajamäärästä johtuen Pälkäneen tietoja ei ole saatavissa sähköisen hyvinvointikertomuksen kautta ja siten myöskään vertailu muihin kuntiin ei onnistu.

Kouluterveyskyselyn valossa lukiolaisten tilanne Pälkäneellä näyttäisi monella indikaattorilla kehittyneen parempaan suuntaan vuosina 2013–2015. Indikaattoreita, joissa kehitys on huonontunut, ovat laittomia huumeita kokeilleiden määrä (10 % vuonna 2013, 22 % v. 2015), koulukiusattuna olevien määrä (4 % v. 2013, 9 % v. 2015), kiusaamiseen ei ole puututtu koulun aikuisten toimesta (64 % v. 2013, 100 % v. 2015) sekä fyysistä uhkaa kokeneiden määrä (21 % v. 2013, 22 % v. 2015).

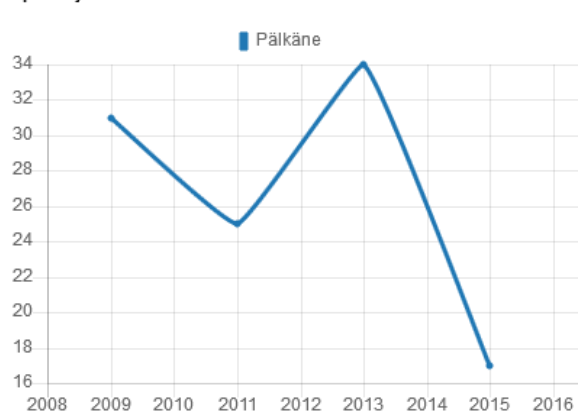
Kouluterveyskyselyn tuloksia täydentämään lukiolaisille on tehty omia kyselyitä. Kouluterveyskyselyssä vuonna 2013 lukion 1. ja 2. luokkalaisista yli 20 prosenttia ilmoitti kokeneensa vuoden aikana fyysistä uhkaa ja yli 20 prosenttia seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti. Tarkentavilla kyselyillä lukiossa on pyritty pureutumaan näihin ongelmiin, mutta omien kyselyiden vastausten perusteella em. ongelmat ovat harvinaisia. Samassa kyselyssä kysyttiin myös kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta. Sen perusteella kiusaamista lukiossa esiintyy jonkin verran ja siihen puututaan melko hyvin.

Tupakointi lukiolaisten keskuudessa on hieman laskenut. Humalahakuisessa alkoholin käytössä vähentyminen on huomattavampaa. Myös terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien määrä on laskenut samoin kuin niiden lukiolaisten, jotka harrastavat vapaa-ajallaan viikossa korkeintaan tunnin liikuntaa.

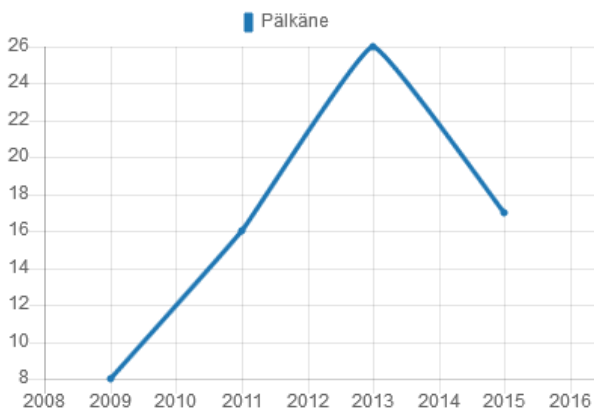
Tupakoi päivittäin, % 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

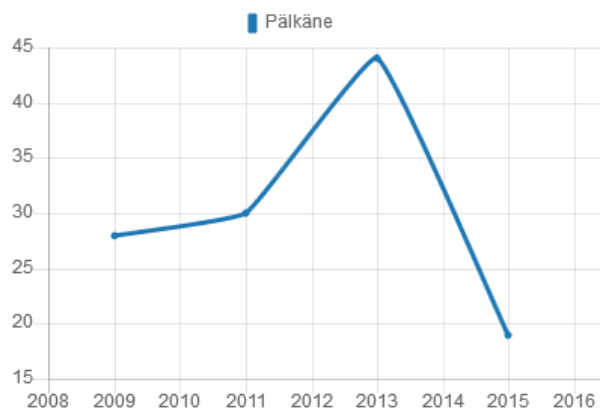
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

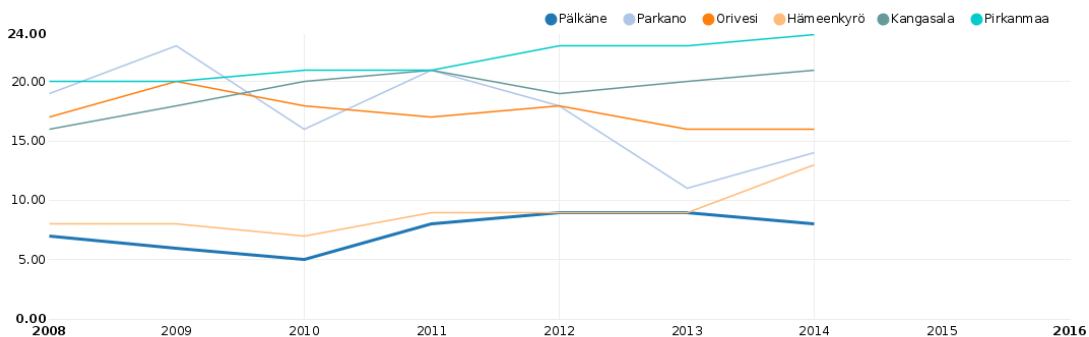
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1h viikossa, % 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

53 % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kokee yhä olevan puutteita koulun fyysisissä työoloissa (64 % v. 2013). Yhteiskoululla/lukiossa on tehty sisäilmaongelmista johtuen remonttia vuosina 2015–2016. Ilmastointia parannettiin ja sisäilman pitäisi nyt olla parempaa. Samassa yhteydessä tiloja maalattiin ja esimerkiksi ruokalan valaistus uusittiin. Opiskelijat saivat alakertaan myös bändihuoneen.

Nuorisotyö järjestää nuorille mielekästä vapaa-ajantoimintaa ja tukee nuoren kasvua aikuiseksi. Nuorisotyön resurssit ovat lisääntyneet syksyllä 2015 etsivän nuorisotyöntekijän ja starttipajaohjaajan aloittaessa kunnassa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksen turvin. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Starttipajatoiminta on matalan kynnyksen nuorisotoimintaa, jonka tavoitteena on antaa tukea nuorille arjen rytmittämiseen ja elämänhallinnantaitojen vahvistamiseen. Nuorisotilojen aukioloaikoja on lisätty kysynnän vuoksi, ja tiloissa on järjestetty monenlaista ohjattua toimintaa, esimerkiksi leivontaa, kokkailua, leffa- ja peli-iltoja. Kaikkiin nuorisotoimen järjestämiin palveluihin nuoret pääsevät myös itse vaikuttamaan.

Nuorisotoimen nettokustannukset, euroa / asukas

1.4. Työikäiset

Sähköisestä hyvinvointikertomuksesta saatavat indikaattoritiedot kuvaavat lähinnä työikäisen väestön toimeentuloa, sairastavuutta ja terveydenhuollon palveluiden käyttöä. Kunnassa eri tehtäväalueet ovat omilla kyselyllä keränneet kuntalaisilta näkemyksiä ja kehittämiskohteita koskien esimerkiksi kulttuuri- ja liikunta-palveluita sekä liikenneturvallisuutta. Hyvinvointikertomusta varten alkuvuodesta 2017 kartoitettiin kyselyllä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä kerättiin tietoa kehittämiskohteista, jotka parantaisivat kuntalaisten elämänlaatua ja elinympäristöä. Näiden kyselyiden tuloksia käsitellään tarkemmin kohdassa 1.6. kaikki ikäryhmät.

Kunta on pyrkinyt edistämään työllisyyttä aktiivisella työllisyydenhoidolla ja elinkeinopolitiikalla. Aktivointias-te kuvaa aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden laajuutta työmarkkinoilla. Aktivointiasteella tarkoitetaan aktiivisten työvoimapolitiittisten palveluiden piirissä olevien prosenttiosuutta työttömien työnhakijoiden ja palveluiden piirissä olevien summasta. Aktiivisiin palveluihin luetaan palkkatuilla työllistetyt, työ- ja koulu-tuskokeilussa olevat, vuorotteluvapaatyöpaikkaan työllistetyt, työvoimakoulutuksessa olevat, valmennuk-sissa olevat, työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevat sekä kuntouttavassa työtoiminnassa olevat. Pälkäneen aktivointiaste on noussut merkittävästi vuodesta 2013, jolloin se oli 14,5 %. Vuoden 2016 loka-kuussa aktivointiaste oli 43,1 %. Pirkanmaan keskiarvo on 35,7 %.

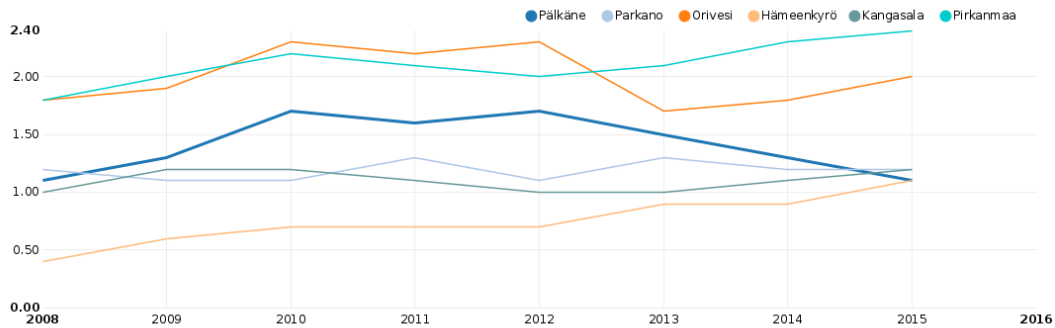
Pitkäaikaistyöttömiä aktivoimalla kunta on pystynyt vähentämään työmarkkinatuen kuntaosuutta. Aktivoi-malla kuitenkin myös ehkäistään pitkäaikaistyöttömien syrjäytymistä tarjoamalla heille mielekäästä tekemistä ja sosiaalisen osallisuuden mahdollisuuksia.

	2013	2014	2015	10/2016
Aktivointiaste (%)	14,5	29,5	42,4	43,1

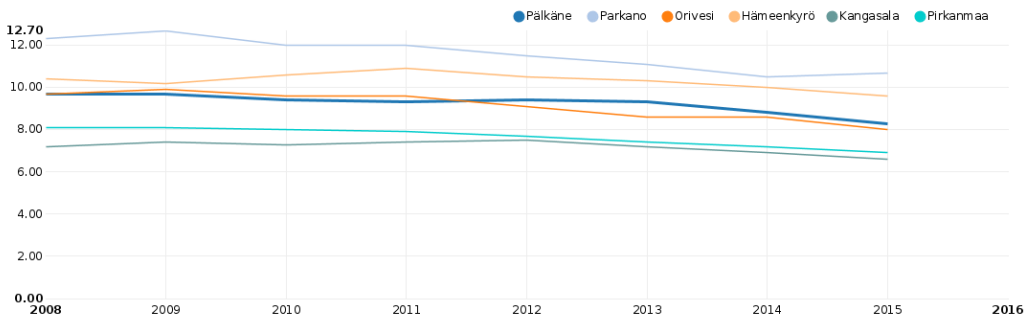
Elokuussa 2015 kunnassa aloittaneen elinkeinoasiamiehen myötä myös kunnan tarjoamat yrityspalvelut ovat laajentuneet. Aluksi aloittavien yrittäjien neuvontapalvelut hankittiin Ensimetrin kautta, mutta elokuusta 2016 alkaen elinkeinoasiamies on vastannut sekä aloittavien että toimivien yritysten neuvonnasta. Elinkei-noasiamies on järjestänyt yrityksille erilaisia tilaisuuksia ja koulutuksia. Esimerkiksi yrittäjyydestä kiinnostu-neille on pidetty säännöllisesti infoiloja, joissa on käyty läpi yrittäjyyteen liittyviä perusasioita sekä tuki- ja rahoitusmahdollisuuksia.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osalta tilanne on Pälkäneellä parempi kuin vertailukunnissa ja Pirkanmaalla keskimäärin. Työkyvyttömyyseläkettä saavia 25-64-vuotiaita Pälkäneellä on enemmän kuin Pirkanmaalla keskimäärin.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

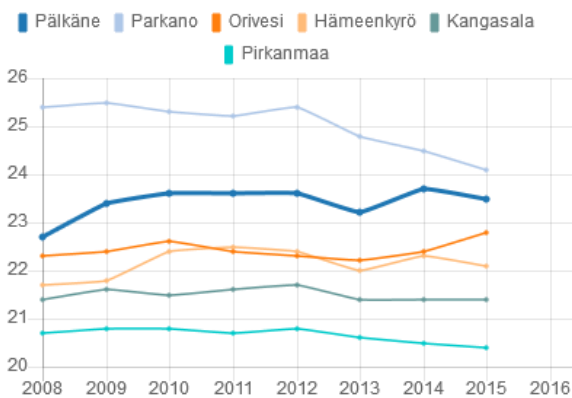

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

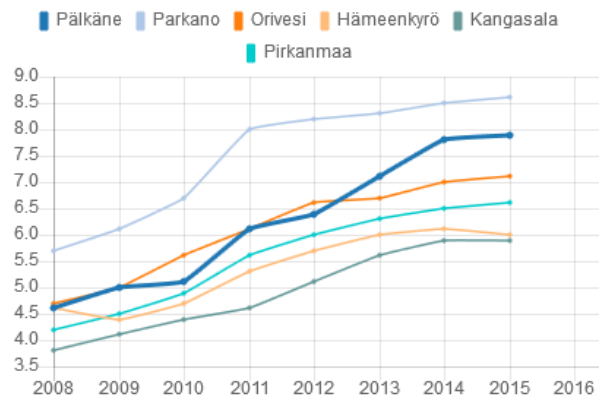

Erytyskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 25–64 -vuotiaiden määrä on Pälkäneellä suhteellisen korkea verrattuna muihin vertailukuntiin ja erityisesti Pirkanmaan tilanteeseen. Erityisesti diabeteksen vuoksi erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen työikäisten määrä on korkea ja nousussa.

Erytyskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erytyskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 40 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan liikuntapalvelut käynnisti keväällä 2016 AVIn rahoittaman Terveysliikuntahankkeen. Hankkeen päätavoite oli lisätä kuntalaisten omatoimista liikuntaa ja kehittää matalan kynnyksen harrasteliikunnan mahdollisuuksia. Toinen tavoite oli motivoida ei lainkaan tai vähän liikkuvia 45–65-vuotiaita liikunnallisen elämäntavan pariin. Hankkeen kohderyhmä oli ei lainkaan tai vähän liikkuvat Pälkäneen kunnan 45–65-vuotiaat asukkaat. Tämän lisäksi hankkeessa huomioitiin myös muut kunnan työikäiset tarjoamalla heille terveystuokuntapalveluita.

1.5. Ikäihmiset

Vanhuspalvelujen toimintaan on kuluneella valtuustokaudella vaikuttanut yhteistoiminta-alueen muodostaminen Kangasalan kunnan kanssa vuoden 2014 alusta. Vanhuspalveluiden henkilöstö siirtyi Kangasalan kunnan työntekijöiksi ja palvelut yhtenäistettiin. Ikäihmiset kokivat muun muassa kauppa-, ateria- ja turvapalveluiden muuttumisen kunnallisista palveluista yksityisiksi palveluiksi. Palvelutalo Kanervan toiminta siirtyi Palvelutalosaatioltä osaksi kunnallista kotihoitoa ja Palvelukeskus Harjutuulen Onnela-osasto muuttui laitoshoidosta tehostetuksi palveluasumiseksi ja Kuusela muuttui lyhytaikaishoito-osastoksi.

Kangasalan ja Pälkäneen kunnat ovat yhteisesti laatineet vanhuspalvelujen kehittämissuunnitelman 2014–2020. Tavoitteena on, että ikäihminen voisi asua toimintakykyisenä ja turvallisesti omassa kodissaan erilaisten palvelujen turvin mahdollisimman pitkään. Vaihtoehtoiset toimintatavat vanhushuollossa - suunnitelmalla pyritään tähän tavoitteeseen. Kotihoidon hoitohenkilökunta on suorittanut Kunnan hoitajakoulutukset. Sen lisäksi muutama vanhuspalvelujen lähihoitajista aloitti Tredussa oppisopimuskoulutuksena kuntoutuksen osaamisalan opinnot, joiden tavoitteena on syventää osaamista ja saada taitoja kuntoutuksen osalta.

Yhteistyössä ateriapalvelujen ja ravitsemussuunnittelijan kanssa on seurattu vanhusten ravitsemustilaa ja parannettu aterioiden ravitsemuksellista laatua. Kunnan vanhuspalvelujen toimesta on järjestetty yhdessä terveystuokuntapalvelujen kanssa teemaluentoja muun muassa ikäihmisten ravitsemuksesta, suun hoidosta, liikunnasta ja muistisairauksista. Vuonna 2015 ennaltaehkäisevät kotikäynnit suunnattiin 80-vuotiaille ja vuonna 2016 75-vuotiaille. Kotihoitoa on vahvistettu ja yhteistyötä kotisairaaloiminnan kanssa käynnistetty. Noin 30 %:a kotona asuvista yli 75-vuotiaista on osallistunut erilaisiin kuntoutusryhmiin.

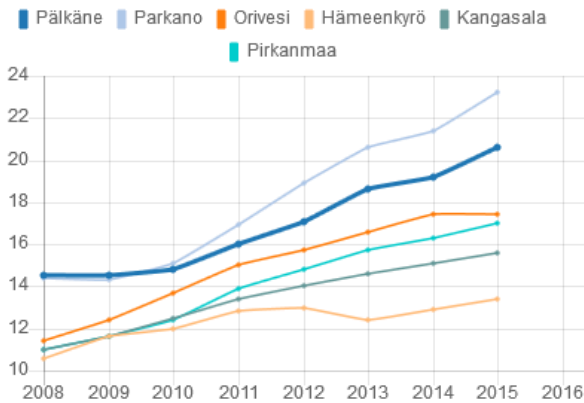
Omaishoitajien terveystarkastukset ovat käynnistyneet. Jalmarin Kodossa ja Pälkäneen Pirtillä järjestetään ryhmätoimintaa ja vertaistukea omaishoitajille.

Perhehoidon kehittäminen on käynnistynyt yhteistyössä Tampereen ympäristökuntien kanssa. Vuoden 2016 aikana on toteutettu ensimmäinen koulutus.

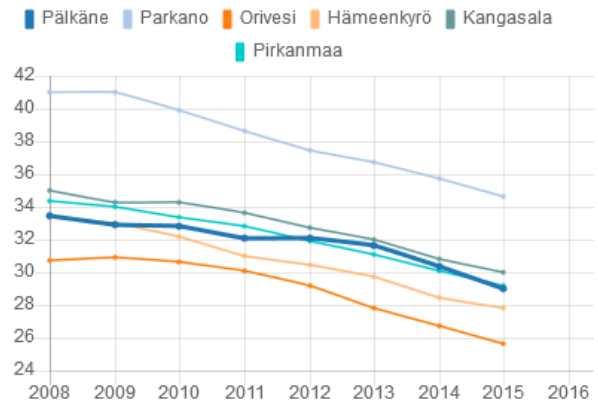
Lyhytaikaishoidon, päivätoiminnan ja ympärivuorokautisen hoivapalvelun kriteerit on laadittu ja palveluprosesseja on selkiytetty. Vuonna 2016 kotihoiton palvelut on järjestetty kiireellisissä tilanteissa yhden vuorokauden kuluessa ja säännöllinen tai tilapäinen kotihoito sekä kotihoiton tukipalvelut viikon kuluessa. Päiväkeskustoimintaan ja lyhytaikaishoittoon ei ole ollut jonoja. Omaishoidon tuen käsittelyaika ja palvelun aloitamis aika on ollut noin kaksi kuukautta. Ympärivuorokautisen hoivapaikan odotusaika päätöksenteosta on ollut pääasiassa viikko (kaksi alle kuukauden, yksi alle kolme kuukautta).

Ikäihmisten kohdalla diabetes, verenpainetauti ja muistisairaudet ovat yleisimmät hyvinvointiin vaikuttavat sairaudet. Astmaa pälkäneläiset ikäihmiset sairastavat selvästi enemmän kuin vertailukunnissa ja Pirkanmaalla keskimäärin.

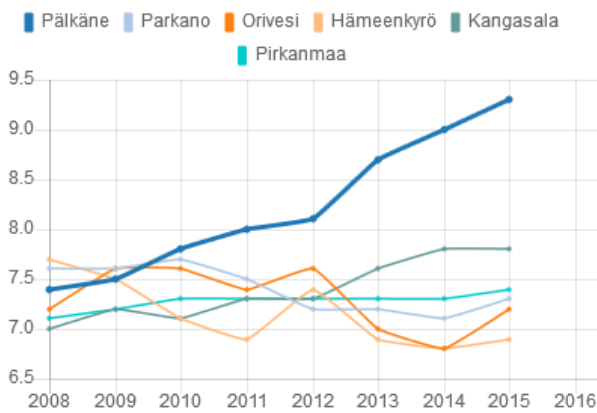
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

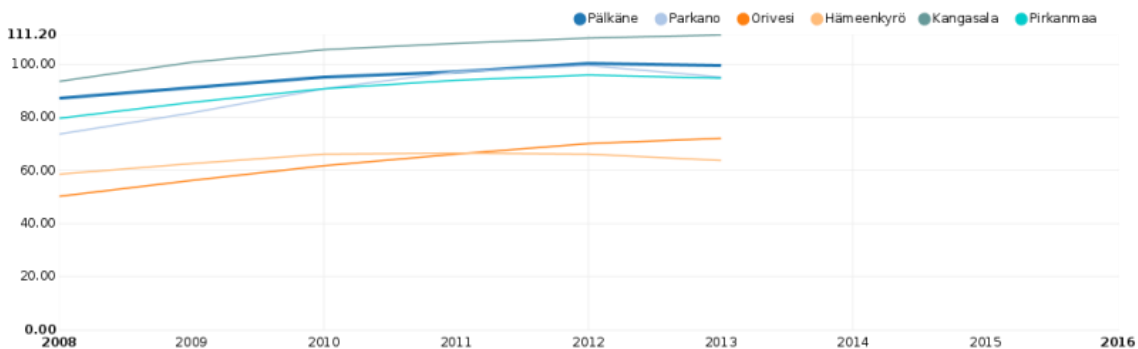
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin verenpainetaudin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin astman vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Dementia-indeksi, ikävakioitu

Kulttuuri vaikuttaa ikäihmisten elämäkokemukseen ja edistää terveyttä ja hyvinvointia. Muistisairaille potilaille taide on väylä saada kosketus ympäröivään todellisuuteen mutta myös itseensä. Pälkäneellä kulttuuripalvelut on tuottanut vuosien 2014–2016 aikana vanhuspalveluille taide- ja musiikkiterapiaa. Ikäihmisten liikkumista on tuettu edelleen järjestämällä liikuntaryhmiä kunnan ja yhdistysten sekä Valkeakoski-opiston järjestämänä. Kuntosaleilla on toiminut voima-tasapainoryhmiä Kangasalan kunnan sosiaalipalvelujen järjestämänä.

1.6. Kaikki ikäryhmät

Kangasalan kunta käynnisti terveyskeskuksen avosairaanhoidon vastaanottojen kehittämistyön vuosina 2012 ja 2013. Silloin osallistuttiin useamman terveysaseman ja suun terveyspalvelujen yksikköjen kanssa Hyvä vastaanotto kehittämistyöhön. Tavoitteena oli kehittää toimintaa ja vastaanottoaikojen järjestämistä

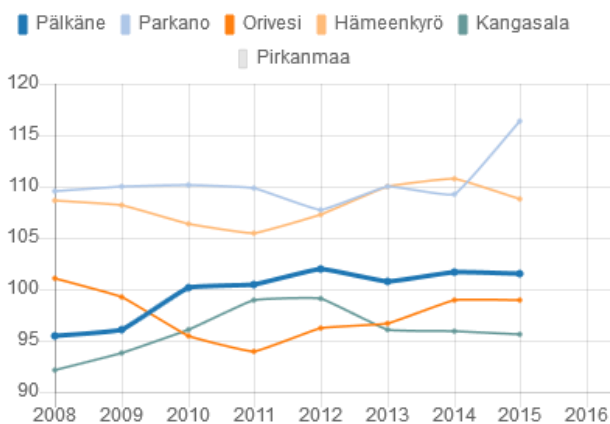
niin, että tarjonta vastaisi kysyntään. Vastaanottoaikojen kysyntää tutkittiin ja mitattiin ja työjärjestelyin koettiin tarjota aikoja kysynnän mukaan.

Samaan aikaan osallistuttiin Potku-hankkeeseen (Potilas kuljettajan paikalle). Hankkeessa kehitettiin perusterveydenhuollon toimintaa terveyshyötymallin mukaisesti. Hankkeen keskeisin tavoite oli pitkäaikaissairaiden suunnitelmallisen hoidon kehittäminen perusterveydenhuollossa. Tässä työkaluna toimi muun muassa terveys- ja hoitosuunnitelma. Hankkeiden avulla päästiin tavoitteiden suhteen eteenpäin, mutta edelleen pulmana oli vastaanottojen liian pitkät jonotusajat.

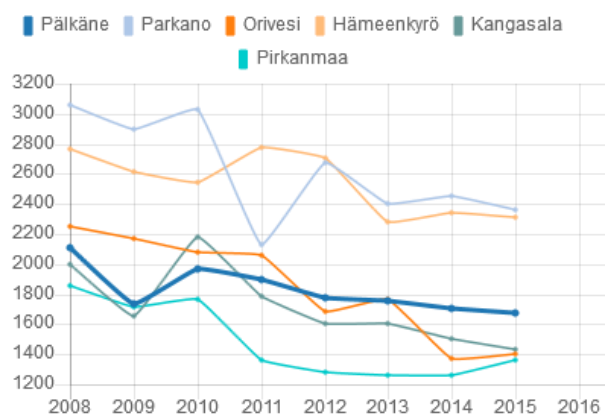
Näiden hankkeiden päätyttyä jatkettiin kehittämistyötä omana toimintana ja mukaan kutsuttiin myös terveyspalvelujen käyttäjiä eri terveysasemien alueelta. Henkilöstörakenne ei mahdollistanut ns. lääkäri-hoitaja työparimallin käyttöön ottamista itsenäistä vastaanottotyötä tekevän henkilöstön liian vähäisen määrän vuoksi. Kehittämistyön tuloksena luotiin OmaAsema-toimintamalli, jossa lääkäreistä, terveydenhoitajista, sairaanhoitajista ja terveyskeskusavustajista muodostetut tiimit saivat vastataksien oman alueensa potilaiden hoidon yhteistyöstä. Tavoitteena oli kehittää lääkäreiden ja hoitajien, sekä hoitajien keskinäistä työnjakoa ja lisätä hoitajien sairaanhoidollista vastaanottoa. Toimintamallin käyttöön ottaminen edellytti uuden puhelinjärjestelmän käyttöön ottamista ja Kangasalan keskusterveysaseman tilojen uudelleen järjestämistä ja remontoimista. Koska tavoitteena oli käynnistää kaikilla terveysasemilla toiminta yhtäaikaaisesti, niin valmiita oltiin vuoden 2016 alussa. Henkilöstön kokemukset uudesta toimintamallista ovat olleet myönteiset.

Pälkäneellä sairastavuus on hieman suurempaa kuin maan keskiarvo. Kelan Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttujaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä (16 - 64-vuotiaat) sekä lääkkeiden ja ravintovalmisteiden korvausoikeuksien haltijoiden osuuteen väestöstä. Kukin muuttujista on suhteutettu erikseen maan väestön keskiarvoon, jota merkitään luvulla 100.

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

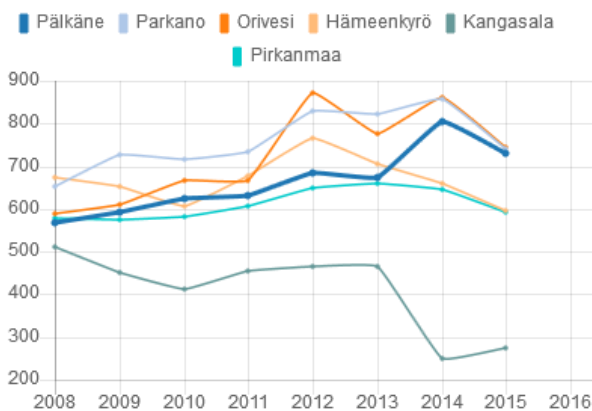

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

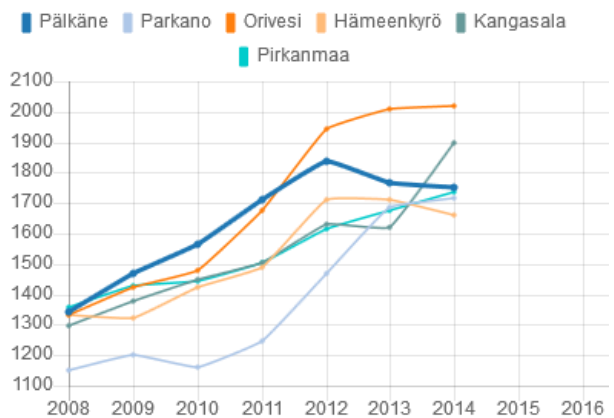

Pälkäneen korkeampi sairastavuus näkyy myös terveydenhuollon kustannuksissa. Perusterveydenhuollon nettokustannuksia vertailtaessa pitää huomioida, että Kangasalan kunnan luvuissa on tilastointivirhe vuosina 2014 ja 2015, mutta siitä huolimatta Kangasalan perusterveydenhuollon nettokustannukset ovat selvästi muita alhaisemmalla tasolla.

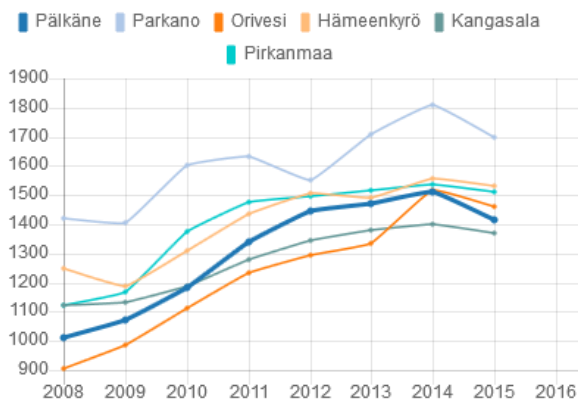
Perusterveydenhuollon (mukaanlukien hammashuolto) nettokustannukset, euroa / asukas

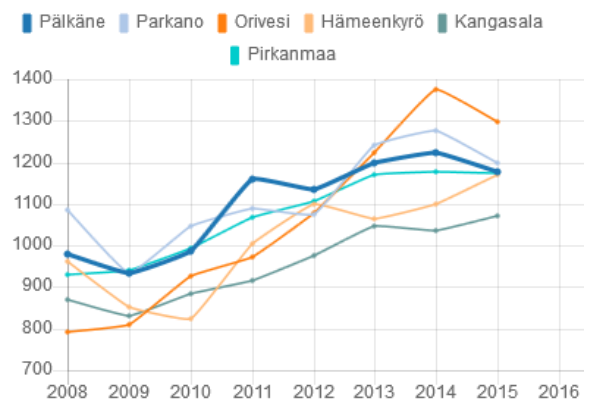
Sosiaalitoimen nettokustannukset, euroa / asukas

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit / 1 000 asukasta

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset, euroa / asukas

Kulttuurilla ja liikunnalla on tutkitusti merkittäviä vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. On todettu, että aktiivinen kulttuuriharrastus on yhteydessä sekä koettuun terveyteen, hyvän elämän kokemuksiin että pitkään ikään. Aktiivinen ja vapaaehtoinen osallistuminen kulttuuritoimintaan lisää muun muassa yhteisöllisyyttä, osallisuutta, sallivuutta ja vahvistaa luottamusta. Nämä puolestaan vahvistavat hyvinvointia ja vähentävät muun muassa yksinäisyyttä. Lisäksi taiteen on todettu tekevän ihmiset luovemmiksi, iloisemmiksi

ja aktiivisemmiksi. Kulttuuri paitsi edistää mielenterveyttä, se myös merkittävästi vähentää tapaturma- ja väkivaltakuolemia, sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksia sekä aivohalvauskuolemia. Terveysten kannalta olennaisinta näyttää olevan se, että kulttuuriharrastuksiin liittyy yhdessä toimimista.

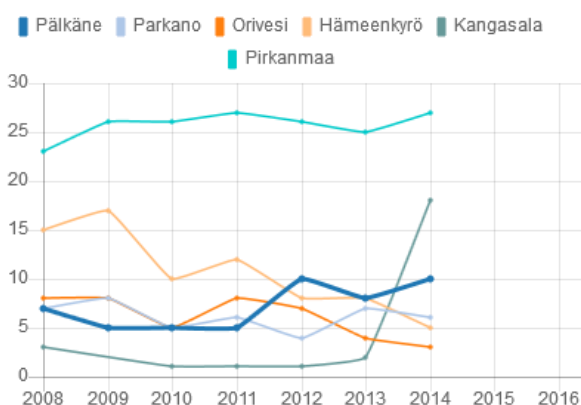
Pälkäneen kulttuuritoimessa on pyritty edesauttamaan kulttuurin yhteisöllisyyttä ja ennaltaehkäiseviä vaikutuksia tuottavaa toimintaa mahdollisimman monipuolisesti ja eri ikäryhmät huomioon ottaen. Kulttuuritoimi on järjestänyt esimerkiksi lukuisia konsertteja, retkiä ja muita kulttuuritapahtumia yhdessä kuntalaisten kanssa. Myös kirjasto on mielellään mukana toteuttamassa tilaisuuksia yhdessä kuntalaisten kanssa. Näyttelytilassa, vitriinissä ja näyttelykaapissa on vaihtuvia näyttelyitä. Kirjastossa on myös ollut vapaaehtoisia tietokoneenkäytön opettajia ja ostopalveluna digitointiopetusta. Kirjasto on järjestänyt kirjailijavierailuja ja muita lukemiseen liittyviä tilaisuuksia sekä musiikkitalaisuuksia.

Säännöllinen ja monipuolinen liikunta edistää toimintakykyä ja terveyttä. Se myös ehkäisee jo sairastuneiden ihmisten lisäsairauksia sekä tukee heidän hoitoaan ja kuntoutustaan. Kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja eri kohderyhmille, rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja sekä tukemalla kansalais- ja seuratoimintaa.

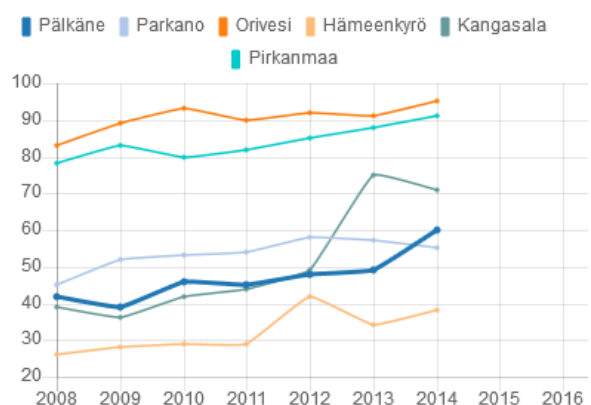
Kunta tukee yhdistystoimintaa myöntämällä vuosittain avustuksia liikunnan, kulttuurin ja nuorisotyön saralla toimiville yhdistyksille sekä kyläyhdistyksille. Yhdistysavustusten lisäksi kunnassa järjestetään säännöllisesti yhdistystapaamisia ja koulutetaan tarpeen mukaan aktiiveja muun muassa apurahakäytäntöihin, tapahtumajärjestämiseen ja viestintään liittyen.

Valkeakoski-opisto järjestää Pälkäneellä kansalaisopistotoiminnan. Toiminta suunnitellaan läheisessä yhteistyössä Pälkäneen kulttuuritoimen kanssa kuntalaisia aktiivisesti kuunnellen ja kurssisuunnitteluun osallistaen. Valkeakoski-opisto järjestää vuosittain 5000 oppituntia, opiskelijoita kurseilla on toista tuhatta vuosittain.

Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset, euroa / asukas

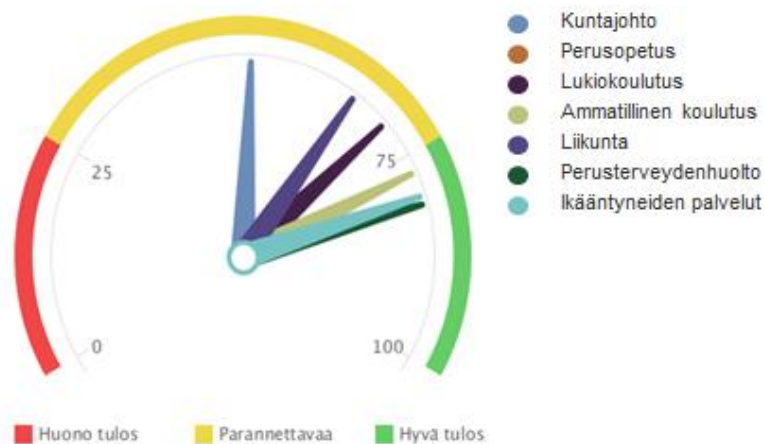
Liikunnan ja ulkoilun nettokustannukset, euroa / asukas

Kunnassa on työskennellyt kevästä 2015 saakka kesäaikainen puutarhuri ja yleisten alueiden siisteyteen ja yleiseen viihtyisyyteen on pystytty kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Viihtyisä ja esteettisesti kaunis ympäristö tuottaa mielihyvää, edistää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Oikea-aikaiset ja laadukkaat tiestön kunnostus- ja hoitotoimet ehkäisevät tapaturmia ja mahdollistavat turvallisen liikkumisen. Hyvin auratut ja hiekoitetut kevyen liikenteen väylät kannustavat mieluummin kävelemään ja pyöräilemään kuin hyppäämään auton rattiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kaksi kertaa vuodessa tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä. Tiedot kerätään säännöllisesti kahden vuoden välein. Perusterveydenhuollon, liikunnan, ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden tiedonkeruut ovat parillisina vuosina ja peruskoulujen ja kuntajohdon tiedonkeruut parittomina vuosina. Pälkäneen kunnan terveydenedistämisasiivisyys on kehittynyt TEAvisari-tiedonkeruiden kokonaispistemäärän perusteella hyvään suuntaan. Pälkäneen osalta vastauksia ei ole aina toimitettu ja jatkossa asiaan kiinnitetään erityistä huomiota. Tarkemmin TEAvisarin tuloksia pääsee tarkastelemaan teaviisari.fi -sivustolla.

Terveydenedistämisasiivisyys : Pälkäne 2016

Terveydenedistämisasiivisuus : Pälkäne 2016

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Terveydenedistämisaktiivisuus	..	68	68	62	56	42	42	39	22
Kuntajohto	..	51	..	56	..	29
Perusopetus	..	65	..	63	..	66	..	56	..
Lukiokoulutus	70	..	58
Ammatillinen koulutus	77	..	77
Liikunta	65	32
Perusterveydenhuolto	81	..	63	..	72	..	39	..	22
Ikäntyneiden palvelut	80

	Pälkäne	Pirkanmaan maakunta	Koko maa
Terveydenedistämisasiivisuus	68	69	70
Kuntajohto	51	77	74
Perusopetus	65	71	69
Lukiokoulutus	70	72	72
Ammatillinen koulutus	77	57	69
Liikunta	65	73	69
Perusterveydenhuolto	81	68	66
Ikäntyneiden palvelut	80	77	74

Kansallisten tiedonkeruiden ohella kunta on varsinkin viime vuosina tehnyt paljon omia asiakastytytyväisyyskyselyitä ja kuntalaiskyselyitä. Tiedotusta on pyritty lisäämään ja avoimia keskustelutilaisuuksia kuntalaisille on järjestetty ajankohtaisista asioista. Kuntalaisia on myös osallistettu ideointi- ja kehittämistyöhön esimerkiksi työpajatyöskentelyn merkeissä.

Syksyllä 2015 aloitettiin elinvoimastrategian laatiminen kuntalaisille, vapaa-ajanasukkaille ja muille sidosryhmille osoitetulla kyselyllä. Samassa yhteydessä kysyttiin näkemyksiä myös kunnan kulttuuripalveluista. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli naisia (71,5 %) ja eniten vastauksia (52,1 %) saatiin 46–65 -vuotiailta. Suurin osa vastanneista oli tyytyväisiä (39,1 %) tai melko tyytyväisiä (40,6 %) kunnan kulttuuripalveluihin.

Myös liikuntapalvelut toteutti syksyllä 2015 kuntalaisille kyselyn koskien liikuntalajeja ja -paikkoja. Naisia vastanneista oli 74,1 % ja suurin vastanneiden ryhmä (39,2 %) 30–49 -vuotiaat. Mieluisimpia liikuntalajeja olivat kävely tai sauvakävely (45,8 %) ja kuntosaliharjoittelu (38,4 %). Nykyisistä liikuntapaikoista eniten kehittämisen tarvetta koettiin olevan kuntosalien (44,3 %), ulkoilureittien ja kuntoratojen (43,2 %) sekä liikuntasalien (35 %) kohdalla. Uusien liikuntapaikkojen kohdalla nousi esiin selkeästi tarve liikuntahallille. Myös uimahallia ja kuntosalia toivottiin. Uusia liikuntaryhmiä/ohjattua liikuntaa toivottiin yhtä lailla lapsille ja nuorille (40,2 %) sekä aikuisille (42,7 %). Myös ohjattua kuntosalitoimintaa/kuntosalioipastusta haluttiin (37,8 %). Kyselyn tulosten perusteella liikuntatoimelle laadittiin toimenpideohjelma vuosille 2016–2020. Ohjelmaan sisältyy seuraavia painopistealueita: terveysliikuntahankeen käynnistäminen, lasten ja nuorten harrasteliikuntaryhmien lisääminen, kevyen liikenteen väylien, kuntoilu- ja ulkoilureittien kunnossapitäminen sekä kehittäminen, koulujen liikuntapaikkojen kehittäminen ja uuden liikuntakeskuksen suunnittelun edistäminen. Onkkaalaan rakennettava uusi liikuntakeskus otetaan käyttöön kesällä 2018. Keskukseen tulee täysimittainen salibandykenttä ja erillinen palloilulajien kenttä sekä kuntosali. Lisäksi on varaus kiipeilyseinälle, joka mahdollisesti toteutetaan myöhemmin.

Tekninen osasto keräsi kevään 2016 aikana tietoa leikkikenttien käyttöasteesta ja kunnosta sekä liikenneturvallisuudesta. Leikkikenttäkyselyyn tuli 130 vastausta ja liikenneturvallisuuskyselyyn 73. Keväällä 2016 perustettiin liikenteen turvallisuustyöryhmä, joka on tehnyt kunnassa katselmuskierroksia keräten tietoa kehittämiskohteista. Lista parannusta vaativista kohteista on toimitettu myös ELY-keskukseen valtion omistamien teiden osalta. Leikkikentistä on päätetty karsia huonoimmassa kunnossa ja vähäisimmässä käytössä olevia ja panostaa jäljelle jäävien leikkikenttien kunnossapitoon ja kehittämiseen.

Alkuvuodesta 2017 toteutettuun hyvinvointikyselyyn saatiin 118 vastausta. Kyselyä markkinoitiin hyvinvointikyselynä, joten voi olettaa, että vastanneet ovat jo lähtökohtaisesti kiinnostuneita aihepiiristä ja muutoinkin aktiivisia osallistumaan ja vaikuttamaan kunnan kehittämiseen. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli naisia (77,6 %). 30–64 -vuotiaita vastanneista oli 60,3 %, työelämässä vastanneista oli 50 % ja eläkkeellä 30,2 %. Kyselyn tulosten perusteella väki voi Pälkäneellä hyvin, syö terveellisesti ja harrastaa monipuolisesti liikuntaa. Vastanneilla on myös läheisiä ihmisiä ja ystäviä, joiden kanssa he voivat viettää aikaa ja keskustella asioista. Asuinympäristö koettiin melko viihtyisäksi ja erittäin turvalliseksi. Eniten kohennusta kaivattiin palvelutarjontaan kunnassa sekä kunnan tuottamiin vapaa-ajanpalveluihin. Kunnan väestöpohja ei kuitenkaan riitä kaikkien palvelualojen yrittysten kannattavuuteen.

Liikuntakyselyn tapaan myös hyvinvointikyselyssä toivottiin lisää ryhmäliikuntaa sekä liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Uusia ulkoilureittejä haluttaisiin erityisesti ranta- ja harjumaisemiin ja korostettiin reittien hyvää ylläpitoa. Harrastusmahdollisuuksia sekä liikunta- ja kulttuuritapahtumia toivottiin enemmän myös kyliin, eikä vain Onkkaalaan. Terveyspalveluiden ja apteekin säilyminen omassa kunnassa ja erityisesti Luopioisissa huoletti vastaajia. Ikäihmisten asumisvaihtoehdot ja vuokra-asuminen nousivat myös esiin.

Tärkeänä nähtiin teiden hoito, katuvalaistus sekä kunnan hoitamien yleisten alueiden kunnossapito. Keskuksen viihtyisyyden parantaminen mainittiin useassa vastauksessa. Uusia kevyenliikenteen väyliä toivottiin niin Kangasalan kuin Luopioisten suuntaan. Julkisen liikenteen heikentyminen koettiin ongelmana.

Samanaikaisesti hyvinvointikertomuksen kanssa laadittiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2020, joka on osa hyvinvointikertomusta. Varhaiskasvatuksen ja koulujen kautta lapsilta ja nuorilta sekä heidän vanhemmiltaan kerättiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä asiat tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia Pälkäneellä?
- Mitkä asiat ovat uhkana lasten ja nuorten hyvinvoinnille?
- Mitä asioita tulisi muuttaa tai kehittää, jotta pätkäneläiset lapset ja nuoret voisivat paremmin?

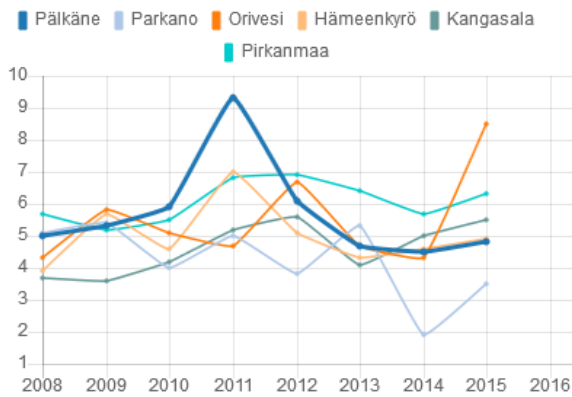
Lasten ja nuorten hyvinvointia käsiteltiin myös helmikuussa 2017 pidetyssä Syödään yhdessä -keskustelutilaisuudessa sekä kuntalaisille järjestetyssä työpajassa. Näitä aineistoja hyödynnettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä asetettaessa.

1.7. Turvallisuussuunnitelma

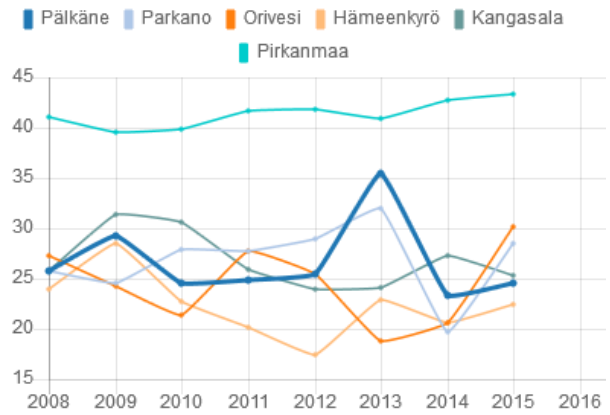
Turvallisuus ja hyvinvointi liittyvät hyvin tiiviisti toisiinsa. Aiemmin turvallisuus määriteltiin ennen muuta kontrollina ja järjestyksen ylläpitämisenä, mutta nykyään näiden rinnalla voidaan puhua hyvinvointiturvallisuudesta. Tällä tarkoitetaan ennalta ehkäisevää turvallisuustyötä ja muita menettelyjä, joilla vaikutetaan siihen, että turvallisuusriskit ja -uhkat toteutuisivat mahdollisimman harvoin. Lisäksi hyvinvointiturvallisuu-teen sisältyy korkea turvallisuuden tunne eri väestöryhmissä. Turvallisuussuunnittelun tavoitteena on vähentää rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Sitä toteutetaan eri viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän välisenä laajana, konkreettiseen toimintaan tähtäävänä yhteistyönä.

Sähköinen hyvinvointikertomus sisältää turvallisuuteen liittyviä indikaattoreita ja lisäksi poliisilta on pyydetty kuntakohtaista tietoa Pälkäneen tilanteesta. Hyvinvointikertomukseen on sisällytetty ne Sisäministeriön julkaisun 15/2014 mukaiset indikaattorit sisäiseen turvallisuuteen liittyen, joista Pälkäneen osalta on saatu tiedot.

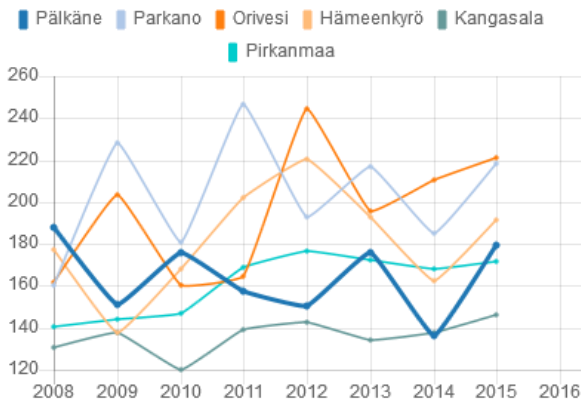
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

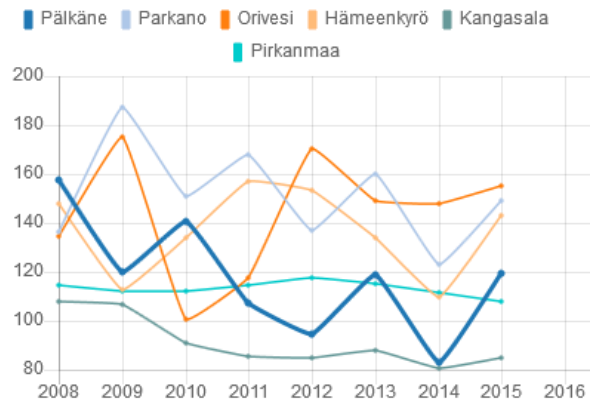
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleita törkeitä pahoinpitelyitä oli vuonna 2015 yksi tapaus ja lieviä pahoinpitelyitä 27 tapausta. Perheväkivaltaan liittyvien kotihälytysten määrä nousi vuonna 2015, jolloin tehtäviä oli 20. Vuonna 2014 tehtävien määrä oli 4, vuonna 2013 11 ja vuonna 2012 29.

Päihtyneisiin henkilöihin, häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan liittyvät tehtävät ovat vähentyneet. Näihin liittyviä tehtäviä vuonna 2015 oli yhteensä 38. Lukumäärät aiempina vuosina olivat 2014: 52, 2013: 86 ja 2012: 94.

Katurvallisuusindeksi kuvaa yleisten paikkojen turvallisuutta ja se on ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingon- tekojen sekä liikennejuopumusten painotetun lukumäärän suhde väestön määrään. Mitä suurempi indeksin arvo on, sitä vähemmän näitä rikoksia alueella esiintyy. Pälkäneen katurvallisuusindeksi vuonna 2015 oli 140,49, joka on jonkin verran pienempi kuin vuonna 2014 (169,87). Luku on kuitenkin noussut vuosista 2013 (124,26) ja 2012 (105,92).

Suurin osa tapaturmista on koti- ja vapaa-ajan tapaturmia ja niiden hoitokustannukset ovat yleensä korkeat. Kaatumiset ja putoamiset ovat yleisiä tapaturmia kaiken ikäisillä, mutta erityisen paljon niitä tapahtuu ikään-tyneille. On tärkeää, että kotipalveluhenkilöstö osaa arvioida ikäihmisten kotona olevat riskit esimerkiksi kaatumisiin ja paloturvallisuuteen liittyen. Katujen ja kiinteistöjen piha-alueiden aurauksella ja hiekotuksella voidaan ehkäistä ulkona tapahtuvia tapaturmia.

Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden ja loukkaantuneiden määrät ovat nousseet. Vuonna 2015 tieliikenne onnettomuuksissa kuoli ja loukkaantui yhteensä 16 henkilöä. Vastaavat luvut olivat 11 vuonna 2014, 8 vuonna 2013 ja 12 vuonna 2012.

Pirkanmaan ELY-keskus, Akaan ja Valkeakosken kaupungit sekä Urjalan ja Pälkäneen kunnat laativat parhaillaan koko eteläistä Pirkanmaata koskevaa viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelmaa. Työhön osallistuu myös Liikenneturva, poliisi ja konsulttina Ramboll Finland Oy. Suunnitelma valmistuu keväällä 2017. Valtakunnallisen liikenneturvallisuustavoitteen mukaisesti eteläisen Pirkanmaan kunnat pyrkivät vähentämään liikennekuolemien määrää 50 % ja loukkaantuneiden määrää 25 % vuoden 2010 tasosta. Pitkän tähtäimen turvallisuustavoitteena on, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Tavoitteen saavuttaminen vaatii muutoksia liikenneympäristössä, mutta ennen kaikkea ihmisten asenteissa ja liikennekäyttäytymisessä.

Tämän lisäksi Pälkäneen kunnassa toimii keväällä 2016 perustettu liikenneturvallisuustyöryhmä, johon kuuluu 10 jäsentä. Ryhmä koostuu teknisen lautakunnan, sivistyslautakunnan ja vapaa-aikalautakunnan valitsemista jäsenistä ja se kokoontui vuonna 2016 kolme kertaa. Liikenneturvallisuustyöryhmä on jalkaantunut Onkkaalan keskusta-alueelle keväällä 2016 ja Luopioisten keskusta-alueelle syksyllä 2016. Näillä katselmuskierroksilla tutustuttiin ja selvitettiin kohteissa olevia liikenneturvallisuuteen liittyviä ongelmakohtia ja niiden syitä.

Pälkäneen kunnan perustaman liikenneturvallisuustyöryhmän tavoitteena on kerätä Pälkäneen kunnan alueelta tietoa liikenneturvallisuuteen kohdistuvista pienemmistä ja isoimmista vaaranpaikoista sekä konkreettina kautta esittää korjausehdotuksia eri kohteiden parantamiseksi. Tällaisia oleellisia kohteita ovat muun muassa näkymät, liittymät, suojatiet, koulujen ja päiväkotien alueet, kevyen liikenteen väylät, teiden kunnan kohentaminen, hidasteet, liikenteen ohjausmerkit ja ihmisten liikennekäyttäytyminen eri ikäpolvissa.

Kunnan liikenneturvallisuustyöryhmän työ jatkuu ja tarkoituksena on laatia hankkeita ja tapahtumia varten ns. vuosikello, jonka avulla pyritään järjestämään muun muassa erilaisia tilaisuuksia.

Vuonna 2015 Pälkäneen kunnassa on otettu käyttöön kameravalvonta ensisijaisesti kunnan omistamissa kiinteistöissä ja muissa kohteissa kuten venesatamat ja yleiset alueet. Tarkoituksena on parantaa valvontaa ja turvallisuutta sekä ehkäistä ilkivaltaa ja häiriöitä.

Kuntalaisten turvallisuuden tunnetta on selvitetty hyvinvointikyselyllä. Vastanneista yli puolet (50,9 %) koki asuinympäristönsä erittäin turvalliseksi ja 37,7 % turvalliseksi.

2. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Pälkäneen kunnan hyvinvointikertomuksessa 2013–2016 ei ole määritelty varsinaisia painopistealueita, mutta on nostettu kunnan rakenteelliset ongelmat, nuorten hyvinvointi, ikäihmisten hoito ja asuminen sekä EVA -menettely vuosien 2015–2016 hyvinvointisuunnitelmaan. Näille teemakokonaisuuksille on asetettu tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot vuoden 2015 talousarvion yhteydessä hyväksytyssä hyvinvointisuunnitelmassa. Hyvinvointisuunnitelma sisälsi suunnittelutalutalon, jonka seuranta on kulkenut osana talousarvion seurantaa. Tavoitteet asetettiin kahdelle vuodelle niiden laajuuden vuoksi.

2.1. Rakenteelliset ongelmat

Tavoite: Pitkäaikaistyöttömien ja yli 50-vuotiaiden työttömien määrän vähentäminen

Lähtötasona elokuussa 2014 pitkäaikaistyöttömiä oli 142 ja yli 50-vuotiaita työttömiä 175. Tavoitteena oli, että sekä pitkäaikaistyöttömien määrä että yli 50-vuotiaiden työttömien määrä vähenee vuosittain 10 %. Tavoitteeseen ei ole päästy, vaan joulukuussa 2016 pitkäaikaistyöttömiä oli 166 ja yli 50-vuotiaita työttömiä 197. Pitkäaikaistyöttömien määrä laski vuosien 2015 ja 2016 aikana, mutta on lähtenyt uudelleen kasvuun loppuvuonna 2016. Aktivointiaste Pälkäneellä on kuitenkin hyvällä tasolla ja asiakkaita on saatu ohjattua palveluiden piiriin.

Pälkäneen kunta on saanut Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta Euroopan sosiaalirahaston avustuksen Kostiakeskushankkeen toteuttamiseksi. Hankkeen toteutusaika on 1.10.2015 - 30.9.2018. Hankkeen kohderyhmänä ovat pitkäaikaistyöttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat. Kostiakeskukseen on saatu luotua matalan kynnyksen kuntoutumispaikkoja, ja hankkeen henkilöstöressurssien avulla pystytään edistämään tämän vaikeasti avoimille työmarkkinoille työllistyvän ryhmän hyvinvointia ja toimintakykyä. Asiakkaille annettavan valmennuksen tavoitteena on asiakkaiden elämänhallinnan tukeminen, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen muun muassa terveellisen ravitsemuksen ja liikunnan pariin ohjaamalla, päihteiden käytön ehkäiseminen ja jatkopolkujen rakentaminen kohti koulutusta, työelämää tai muita pysyviä ratkaisuja. Hankkeessa on tehty yhteistyötä kunnan liikuntapalveluiden kanssa ja Kostiakeskuksen asiakkaat osal-

listuivat Terveysliikuntahankkeen puitteissa järjestettyyn ohjattuun liikuntaan kerran viikossa. Toimintamallia on sittemmin jatkettu ja heille on hankittu liikuntapalveluita Kostiakeskushankkeen puitteissa.

Kunnanhallitus päätti kesällä 2014 perinteisen työpajatoiminnan käynnistämisestä. Täten pystyttiin tehostamaan kunnan työllistämistoimintaa, joka siihen asti oli perustunut ns. seinättömään pajatoimintaan. Perinteisellä työpajalla työskentelevät tekevät erilaisia rakentamiseen, remontointiin ja roudaukseen liittyviä tehtäviä. Työpajalle työllistetään palkkatuella ja kuntouttavaan työtoimintaan samanaikaisesti yhteensä noin 10 asiakasta.

Tavoite: Muuttovoittoinen kunta

Kunnan asukasluku on laskenut vuodesta 2010 lähtien. Ongelmana on sekä pieni syntyvyys että tulomuuttoa suurempi lähtömuutto.

Kunnassa valmisteltiin loppuvuoden 2015 aikana elinvoimastrategia 2016–2020, jonka kunnanvaltuusto hyväksyi helmikuussa 2016. Elinvoimastrategialla 2016–2020 tähdätään siihen, että vuonna 2020 kunnan asukasluku on kääntynyt kasvuun. Elinvoimastrategiassa on asetettu konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä vision saavuttamista tukemaan.

Kunnan markkinoinnin määrärahoja lisättiin vuodelle 2016 ja myös henkilöstöresurssit kunnan kehittämis- ja elinkeinopalveluissa kasvoivat elokuussa 2015, kun kunnan elinkeinoasiamies aloitti ja osa kulttuurituottajan työpanoksesta kohdennettiin kehittämistyöhön. Kunnan markkinointia ja näkyvyyttä on lisätty muun muassa osallistamalla messuille, perustamalla kunnan facebook-sivut, uusimalla kunnan visuaalinen ilme sekä toteuttamalla markkinointia eri kanavissa.

Tonttitarjontaa kunnalla on runsaasti eri puolilla kuntaa. Uuden Roholan alueen tontit tulevat myyntiin useammassa vaiheessa, ja ensimmäinen vaihe saataneen rakennusvalmiiksi loppuvuonna 2017. Tommolan asemakaava on valmistumassa kevään 2017 aikana.

2.2. Nuorten hyvinvointi

Tavoite: Nuorten hyvinvoinnin parantaminen

Pälkäneen kunta haki keväällä 2015 valtionavustusta starttipajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön. Saadun avustuksen turvin voitiin palkata starttipajaohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä, jotka aloittivat 1.9.2015. Aikaisemmin pälkäneläiset nuoret kuuluivat Kangasalan kunnan etsivien työn piiriin, mutta työn vaikuttavuuden kannalta työntekijä haluttiin omaan kuntaan. Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat koulutuksen

ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat alle 29-vuotiaat nuoret. Starttipajaohjaajan tehtävä kohdistuu enemmän elämänhallinnan ja koulutusmotivaation kysymyksiin. Toiminta on tärkeää ennaltaehkäisevää työtä ja käytännössä ilman näitä palveluita kohderyhmänä oleville nuorille ei olisi mitään toimintaa tarjolla. Etsivässä nuorisotyössä oli asiakkaina 15 henkilöä vuonna 2015 (1.9. alkaen) ja 31 henkilöä vuonna 2016. Pajalaisia oli 9 henkilöä vuonna 2015 (1.9. alkaen) ja 14 vuonna 2016. Pajapäiviä oli 32 vuonna 2015 (1.9. alkaen) ja 145 vuonna 2016. Kunnan nuorisotyöntekijän ohella myös starttipajaohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä tekevät yksilöohjausta. Koska etsivä nuorisotyö ja starttipajatoiminta on rahoitettu vuosittain haettavalla valtionavustuksella, toiminnan jatkuminen on epävarmaa, mikäli rahoitus lakkaisi.

Kouluterveyskyselyistä nousseisiin kehittämiskohteisiin on paneuduttu myös toteuttamalla omia tarkentavia kyselyitä esimerkiksi lukiossa. Omien kyselyiden tulokset eivät kaikilta osin ole yhteneväisiä kouluterveyskyselyn tuloksien kanssa, vaan omien tiedonkeruiden mukaan tilanne nuorten kohdalla on parempi.

Yhteisöllinen oppilashuolto toimii jokaisessa koulussa. Varsinkin isommissa kouluissa toiminta on systemaattista ja asioihin pystytään tätä kautta tarttumaan. Myös nuorisotyö on ollut mukana moniammatillisissa työryhmissä, joissa nuorten asioita on käsitelty. Lasten ja nuorten yhteistyöverkosto, jossa mukana ovat myös järjestöjen edustajat, kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.

Pälkäneellä jokaiselle pälkäneläiselle nuorelle tarjotaan kesätyöpaikka kerran joko kunnasta tai paikallisesta yrityksestä. Tämä on hieno mahdollisuus nuorelle tutustua työelämään ja alkaa kerryttää työkokemusta.

Nuorisotyö on järjestänyt nuorille monenlaista vapaa-ajan toimintaa. Nuorisotilat toimivat sekä Onkkaalassa että Luopioisissa. Lisäksi on järjestetty retkiä ja leirejä. Myös liikunnan harrastamista on tuettu järjestämällä kuljetuksia Sappeelle ja tarjoamalla sählyvuoroja. Nuorisotyöntekijä on pitänyt yläkoulussa ja lukiossa oppitunteja muun muassa itsetuntoon, päihteisiin, sosiaaliseen ryhmäytymiseen ja etiikkaan liittyen. Myös Anna Tapion koululla on pidetty "Pienryhmissä etiikkaa" -tunti sekä järjestetty "Hyvinvointipäivät". Diskoja on pidetty sekä alakoululaisille että yläkoululaisille.

Tavoite: Nuorten osallisuus

Nuoret ovat suunnitelleet nuorten vaikuttamiselle oman Nuorten ääni -leimasimen, joka on otettu käyttöön. Logo leimataan esimerkiksi asiakirjoihin, joihin liittyvään päätöksentekoon nuoret ovat päässeet vaikuttamaan tai jotka ovat lähteneet vireille nuorten aloitteesta. Vuonna 2015 järjestettiin Päättäjät kohtaa nuoret -parlamenttipaja, jolla pyrittiin lisäämään nuorten ja kunnan päättäjien välistä keskustelua ja tiedonvaihtoa. Vuonna 2016 kunnanhallitus ja lautakunnat laativat nuorille kysymyksiä, joihin nuoret ovat pienryhmissä vastanneet. Nuorisotyöntekijä on käynyt kunnanhallituksessa ja lautakunnissa esittelemässä nuorten vastaukset.

Nuorten vaikuttamiskanavaksi on otettu käyttöön sosiaalista mediaa hyödyntävä nettisivusto (nuortenpalkane.fi), jolle kerätään nuoria kiinnostavaa materiaalia ja jolle nuoret tuottavat itsekin materiaalia. Tarkoitus on tehdä vaikuttaminen nuorille mahdollisimman helpoksi keräämällä tietoa ja mielipiteitä sieltä, missä nuoret jo valmiiksi ovat ja näin herätellä heidän mielenkiintoaan vaikuttamiseen. Nuoret ovat itse olleet myös suunnittelemassa vaikuttamiskanavaa.

Lapsia ja nuoria on osallistettu myös kunnan markkinointiin. Syksyllä 2015 Kostian koulun oppilaat suunnittelivat mainoksen Pälkäneestä maantielle. Lasten piirroksista valittiin muutama työ, joiden pohjalta Helmikalan liikenteen linja-autoon teetettiin Pälkäne-aiheiset teippaukset. Kouluja pyydettiin myös osallistamaan oppilaita elinvoimastrategiatyöhön siten, että oppilaille annettiin aiheeksi kirjoittaa tai piirtää teemasta Parasta asuinympäristössäni. Kesällä 2016 kuvattiin kunnan markkinointivideo, jossa pääosassa olivat 12 pälkäneläistä lasta kertomassa, millaista Pälkäneellä on asua ja mikä omassa kunnassa on parasta.

2.3. Ikäihmisten hoito ja asuminen

Tavoite: Ikäihmisten hoito ja hoiva

Pälkäneen yli 75-vuotiaiden palvelurakenne:

	Valtakunnallinen tavoite 2017	Pälkäne 2016
75 vuotta täyttäneiden kuntalaisten osuus kunnan koko väestöstä		12,3 % (816)
		koko väestö 6 624
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	91 – 92	90,4 (738)
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	13 – 14	12,4 (14,7 % Kostiakoti)
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä	6 – 7	3,0 (22)
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	6 - 7	6,4 (52)

Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastavan ikäisestä väestöstä	2 - 3	3,2 (26)
Ympäri vuorokautinen hoito yhteensä	8 – 10	9,6 (78)

Palvelukeskus Harjutuulen Onnela-osasto on muutettu laitoshoidosta tehostetuksi palveluasumiseksi ja Kuusela lyhytaikaishoito-osastoksi. Laitoshoidon tarjoavan Mäntylä-osaston osalta on tehty selvitys sen muuttamisesta tehostetun palveluasumisen yksiköksi, mutta saneerauksen kustannukset nousisivat niin korkeiksi, että muutostöitä ei ole tarkoituksenmukaista lähteä toteuttamaan. 2019 alusta Suomessa pitäisi tulla voimaan uusi maakuntiin perustuva hallintomalli, jolloin sosiaali- ja terveysala kaikkineen siirtyy maakuntahallinnon alaisuuteen. Kunnanvaltuusto on maaliskuussa 2017 päättänyt antaa soteen liittyvistä epävarmuustekijöistä johtuen kunnan viranhaltijoille valtuudet neuvotella Kangasalan kunnan kanssa palvelukeskus Harjutuulen vuokrasopimuksen päättämisestä vuoden 2018 alkuun mennessä tai asukastilanteen perusteella päättämisen siirtymäajasta siten, että vuokrasopimus päätettäisiin vuoden 2018 toukokuun loppuun mennessä.

Attendo on perustamassa tehostetun palveluasumisen yksikön Lastenlinnan alueelle, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2017 aikana.

Tavoite: Senioritalon rakentaminen

Senioritalon sijaintipaikka Onkkaalassa on selvillä ja voimassaoleva asemakaava mahdollistaa rivitalomuo- toisen senioritalon rakentamisen tontille. Kunta on tehnyt sopimuksen yhteistyökumppanin kanssa, joka selvittää toteuttamiskelpoisinta ratkaisua sekä eri asumismuotovaihtoehtoja (kerrostalo tai rivitalo). Asia etenee kevään 2017 aikana. Senioritalon tarpeesta on tehty useampi kysely kuntalaisille ja tietoa välitetty esimerkiksi eläkeläisyhdistysten kautta.

2.4. Vaikutusten ennakkoarviointi päätöksenteossa

Tavoite: Vaikutusten ennakkoarviointimenettelyn käyttöönotto

Kunnassa on syksyllä 2016 otettu käyttöön päätöksenteon tukena vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) sekä yritysvaikutusten arviointi (YRVA). Vaikutusten arviointi tehdään päätösvalmistelussa silloin, kun päätöksillä on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon, yrityksiin ja/tai talouteen. EVAsta ja YRVAsta on järjestetty koulutus viranhaltijoille ja esittelijöille, jotka päätöksiä valmistelevat ja esittelevät. EVA on tähän mennessä tehty koskien taloushallinnon palveluiden järjestämistä sekä EVA ja YRVA koskien valokuituverkon rakentamista.

3. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Kuntalain (410/2015) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Päikäneellä pyritään luomaan puitteet, jotta kaikenikäisten kuntalaisten on mahdollista tehdä terveellisiä valintoja ja pitää hyvinvoinnistaan huolta.

Vuodesta 2019 alkaen maakunnat vastaavat kaikkien julkisten sosiaali- ja terveystalouden palveluiden järjestämisestä alueellaan. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien ja sote-alueiden yhteinen tehtävä. Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla, koska hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kuntien hoitamiin tehtäviin. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on ennen kaikkea ennaltaehkäisevää työtä. Erittäin tärkeää on, että jatkossa sote-alueilta saadaan kuntiin riittävästi asiantuntemusta kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tueksi.

Hyvinvointi koostuu useista eri osatekijöistä ja siksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä poikkihallinnollisella yhteistyöllä on suuri merkitys. Hyvinvoinnin ja terveyden näkökulman tulisi olla mukana kaikilla toimialoilla kaikissa asioissa.

Terveellisten elämäntapojen omaksuminen lähtee jo lapsuudesta. Siksi on erittäin tärkeää vaikuttaa jo varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta lähtien siihen, että terveyseroja ei pääse syntymään. Varhaiskasvatus, koulu, neuvola sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto tavoittavat käytännössä kaikki ikäryhmän lapset ja nuoret ja voivat edesauttaa terveellisten elintapojen omaksumista. Myös liikuntapalvelut, tekninen osasto ja kolmannen sektorin toimijat ovat tärkeitä terveellisten elintapojen mahdollistajia.

Pätkäneläisillä nuorilla on kouluterveyskyselyn perusteella todettu olevan moninaisia ongelmia verrattuna nuoriin vertailukunnissa. Pitkittyessään ongelmat pahenevat ja kasaantuvat, joten puheeksi ottaminen ja varhainen puuttuminen ovat tärkeitä. Varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunta ovat vanhempien tukena heidän kasvatustyössään. Kunnassa toimii myös moniammatillisia tiimejä, jotka tarjoavat asiantunte-
musta ratkaisujen löytämiseen.

Työikäisten kohdalla huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyys sekä yli 50-vuotiaiden työttömyys. Työttö-
myyden pitkittyessä on entistä vaikeampi työllistyä avoimille työmarkkinoille. Kuntouttava työtoiminta ja
palkkatuettu työllistäminen ovat keinoja ylläpitää ja kohentaa näiden ryhmien työ- ja toimintakykyä sekä
lisätä sosiaalista osallisuutta. Kunnan työllisyyspalveluissa annetaan tukea ja neuvontaa jo työttömyyden
alkaessa. Työllisyyttä pyritään lisäämään myös kehittämällä yhteistyötä elinkeinopalveluiden, työllisyyspal-
veluiden ja yrittäjäyhdistysten välillä.

Pätkäneellä sairastavuus on koko maata ajatellen keskimääräistä korkeammalla tasolla. Työikäisen väes-
tön ns. elintasosairauksiin pystytään vaikuttamaan ennaltaehkäisevällä työllä esimerkiksi elintapaohjausta
tehostamalla ja luomalla puitteet omaehtoiselle itsestä huolehtimiselle.

Myös ikäihmisten hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja omatoimisuuden ylläpidossa hyvät elintavat ovat ratkaise-
via. Viihtyisä lähiympäristö motivoi myös ikäihmisiä liikkumaan, mikä voi estää liikkumisvaikeuksien kehit-
tymistä, mutta auttaa myös sairauksien hallinnassa. Myös kulttuuriharrastukset lisäävät elämänsisältöä.
Taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta tulisi parantaa viemällä ne osaksi ihmisten arkea huomioiden myös
kylien asukkaat.

Väestö ikääntyy, ja terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Palve-
luita kehittämällä ja iäkkäiden parissa toimivien osaamisen kehittämällä mahdollistetaan omassa kodissa
asuminen mahdollisimman pitkään.

Kuntalaisten hyvinvointia ei voida kehittää pelkästään kunnan omilla toimenpiteillä, vaan siihen tarvitaan
kuntalaisten omaa halua ja yhteistyötä myös paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa. Siksi asioita pyri-
tään tekemään yhdessä ja kuunnellen palvelunkäyttäjien näkemyksiä ja kehittämisideoita.

Kunnan hyvinvointityöryhmässä on valittu hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 painopisteiksi:

1. Hyvinvointia edistävä ympäristö ja kuntalaisten tukeminen omaehtoisessa terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa
2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen
3. Osallisuuden lisääminen ja aktiivisen arjen rakentaminen yhdessä

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 – 2020

Terveellisten valintojen mahdollistaminen väestölle on tärkein keino kaventaa terveyseroja. Mitä aikaisemmin mahdollistetaan terveelliset valinnat ja puututaan ongelmiin, sitä enemmän voidaan vaikuttaa väestöryhmien välisiin terveyseroihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeiden palveluketjujen saumaton kokonaisuus tukee terveyserojen kaventamiseen tähtäävää työtä. Tärkeätä on vaikuttaa ennalta ehkäisevästi, mutta samat toimenpiteet tukevat myös sairastuneiden arjessa pärjäämistä, vähentävät komplikaatioita ja palvelutarvetta.

Sote- ja maakuntauudistuksen jälkeenkin kuntien vastuulle jää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä. Työtä vahvistamaan kunnille on suunniteltu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskertoimeen (Hyte) perustuvaa kannustinmallia valtionosuuksiin. Hyte-kertoimeen valittaisiin indikaattoreita, joihin kunta pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan. Palkitsemisen lähtökohtana olisi kunnan väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan muutos, ja kuntaa palkittaisiin saavutetuista tuloksista, ei yksittäisistä toimenpiteistä.

Laajan valtuustokautta koskevan hyvinvointikertomuksen lisäksi jatkossa valtuustolle raportoidaan vuosittain kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kehityksestä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Raportti sisältää myös vuosittaisen hyvinvointisuunnitelman, jossa asetetaan vuosittaiset tavoitteet, konkretisoidaan toimenpiteet ja määritetään vastuutahot. Hyvinvointisuunnitelman laadinta kulkee rinnakkain talousarvion valmistelun kanssa, jotta toimenpiteiden toteutukselle pystytään varaamaan riittävät resurssit ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet saadaan osaksi kunkin osaston toiminnallisia tavoitteita.

Luvussa 7 on taulukkomuodossa Pälkäneen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2017–2020, joka on laajan hyvinvointikertomuksen ydinosa. Hyvinvointisuunnitelma rakentuu keskeisistä painopisteistä, niiden tavoitteista, toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi ja toimenpiteiden vastuutahoista sekä toimenpiteitä mitaavista arviointimenettelyistä ja indikaattoreista.

4. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kunnanvaltuusto on 10.12.2012 hyväksynyt Pälkäneen kunnan strategian 2013–2018. Siinä on kunnan visioksi määritelty: Pälkäne on vireä maaseutukunta, jossa yhdistyvät elinvoimaiset kylät, turvallinen ja puhdas asuinympäristö, ihmisläheiset palvelut sekä monimuotoinen yrittäjyys.

Pälkäneen kunnan arvot ovat:

1. Elävä ja toimiva maaseutumaisuus
2. Demokratia ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet
3. Luovuus ja ennakkoluulottomuus taloudellisen ja kestävä kehityksen voimavarana.

Kunnan missio eli tehtävä strategian mukaan on: Pälkäneen kunta tarjoaa kuntalaisilleen hyvinvointia ja tasapuolista kohtelua. Kunta edistää toimillaan yhteisöllisyyttä ja hyvän elämisen ehtoja.

Elinvoimastrategia 2016–2020 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 8.2.2016. Elinvoimastrategian valmisteluun osallistettiin laajasti kuntalaisia, vapaa-ajanasukkaita, yrittäjiä, luottamushenkilöitä, kolmannen sektorin edustajia sekä seurakunnan ja kunnan työntekijöitä. Strategiassa on asetettu konkreettisia tavoitteita, joita tullaan valikoidusti nostamaan kunnan talousarviotavoitteiksi. Strategian päätavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen.

5. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kansalliset ja alueelliset hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat on listattu kattavasti [Pirkanmaan alueelliseen hyvinvointikertomukseen 2017-2020](#).

Kuntastrategia 2013–2018 (kv 10.12.2012)

Elinvoimastrategia 2016–2020 (kv 8.2.2016)

Pälkäneen kunnan kotouttamisohjelma 2016–2020 (kv 15.6.2016)

Vanhuspalvelujen kehittämissuunnitelma 2014–2020 (kv 28.8.2014)

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2015–2020 (kv 11.2.2015)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2020 (sisältyy hyvinvointikertomukseen)

Varhaiskasvatussuunnitelma

Pälkäneen varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitelma

Esiopetussuunnitelma

Pälkäneen kunnan esiopetusyksiköiden oppilashuoltosuunnitelma

Opetussuunnitelma

Päikäneen peruskoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

Lukion opiskelijahuoltosuunnitelma

Nuorisotyön perussuunnitelma

6. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2020

6.1. Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Tavoitteena on kehittää niitä palveluita, joiden avulla voidaan antaa varhaista tukea näille kohderyhmille. Samalla hyvinvointisuunnitelmaa on haluttu viedä aiempaa enemmän yhteisölliseen suuntaan ja hakea tätä kunnalliselle toiminnalle tukea ja laajennusta kolmannen sektorin toimijoilta. Suunnitelmaa on tehty yhdessä kunnan ja kolmannen sektorin kanssa.

Edellinen suunnitelma vuosille 2014–2016 tehtiin Kangasalan ja Pälkäneen kuntien yhteistyönä. Nyt on palattu jälleen Pälkäneen oman suunnitelman laadintaan. Tällä tavoin on voitu selkeämmin kohdentaa ja kirjata ne tavoitteet, toimenpiteet ja resurssit, jotka ovat mahdollisia Pälkäneellä. Kangasalan kunta kuitenkin

kin vastaa sosiaali- ja terveyspalveluista aina vuoteen 2019 saakka, joten suunnitelman laadinnassa ovat olleet mukana myös heidän edustuksensa.

6.1.1 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohdat ja toteutus

Hyvinvointisuunnitelman lainsäädännölliset lähtökohdat tulevat lastensuojelulaista (417/2007) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaista (1287/2013).

Lastensuojelulaki edellyttää kirjaamaan suunnittelukaudelle tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta, hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista sekä lastensuojelun tarpeesta ja siihen varattavista voimavaroista. Suunnitelmaan tulee niin ikään sisällyttää tiedot lastensuojelun palvelujärjestelmästä sekä yhteistyön järjestämisestä eri palvelun tuottajien välillä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää sisällyttämään suunnitelmaan opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvion opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävistä palveluista sekä toimet joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja varhaista tukea. Pälkäneen kunnan opiskeluhoitosuunnitelma on tämän asiakirjan liitteenä.

Pälkäneen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on toteutettu laajan ohjausryhmän yhteistyönä. Ohjausryhmän toimesta tehtiin eri ikäryhmille suunnattu kysely, jonka avulla kartoitettiin, mitkä asiat tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia Pälkäneellä. Mitkä asiat ovat uhkana hyvinvoinnille ja miten asioita/palveluita tulisi muuttaa ja kehittää, jotta pälkäneläiset lapset ja nuoret voisivat paremmin? Kysely toteutettiin monikanavaisesti ja osin sähköisen viestintäjärjestelmän Wilman avulla, jolloin myös oppilaiden vanhemmat saivat vastata kyselyyn. Osittain tämä toimenpide toteutettiin haastatellen ja keskustellen, näin esimerkiksi meneteltiin päiväkotikäisten lasten kanssa. Ohjausryhmä toteutti lisäksi kuntalaistilaisuuden, jossa oppimiskahvilan keinoin työstettiin kyselyn avulla saatuja tuloksia eteenpäin. Näitä toimenpiteitä on hyödynnetty lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 laadinnassa.

Pälkäne ja Kangasala osallistuvat perhepalveluiden kehittämiseen Pirkanmaan Pippuri-hankkeessa, jossa perhepalveluita rakennetaan osana sosiaali- ja terveysministeriön toteuttamaa kärkihanketta. Pirkanmaan Pippuri –hankkeen päätavoite on, että tulevaisuudessa lasten, nuorten ja perheiden palvelut tuotetaan alueellisesti integroituna kokonaisuutena.

6.1.2 Visio ja strategiset tavoitteet

Visio:
TURVALLINEN
LAPSUUS JA NUORUUS
- HYVÄLLÄ
YHTEISTYÖLLÄ

STRATEGISET TAVOITTEET:

- Vanhemmat vastaavat lasten ja nuorten kasvusta ja kehityksestä sekä heitä tuetaan kasvatustehtävässä
- Lapset ja nuoret osallistuvat, aikuiset kuuntelevat heitä ja ottavat heidän mielipiteensä huomioon
- Lasten ja nuorten kasvuympäristö on fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallinen
- Toimintamme on oikea-aikaista, ennaltaehkäisevää yhteistyötä ja varhaista tukemista
- Lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia edistävä ja korjaava toiminta on riittävää ja laadukasta

6.2. Hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat periaatteet

6.2.1 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitamme sitä, että tarjottavia palveluja suunnitellaan ja toteutetaan lapsi-, nuori- ja perhelähtöisesti. Lapsia ja nuoria tulee ohjata ja auttaa vaikuttamaan itseään ja elinympäristöään koskeviin päätöksiin tässä hetkessä. Osallisuuden kanavia on monia, joita voidaan hyödyntää. Sellaisia ovat muun muassa koulujen oppilaskunnat, nuorten vaikuttamiskanavat ja muut yhteisöt, joissa toimimme. Osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen on samalla askel tulevaisuuteen ja kansalaisuustaitojen kehittämiseen.

Päätöksentekijöiden, päätösten valmistelijoiden, virkamiesten ja työntekijöiden tulee antaa lapsille ja nuorille tietoa heitä itseään koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä sekä kuulla heidän näkemyksiään. Lasten ja nuorten toivomukset tulee ottaa huomioon ja rohkaista heitä esittämään mielipiteitä yhteisistä asioista ja palveluista.

Osallisuus on hyvin pitkälle kokemuksellista. Osallisuutta on olla ja kokea olevansa osa jotakin yhteisöä sekä kokemus aidosta mahdollisuudesta vaikuttaa itseään, lähiyhteisöään ja yhteiskuntaa koskeviin asioihin. Dialogisessa vuorovaikutuksessa parhaimmillaan kehitetään yhdessä ymmärrystä siitä, mitä kukin asioista ajattelee ja haetaan yhteisiä keinoja toimintaan erilaisissa tilanteissa ja ratkaisujen löytämiseksi.

6.2.2 Varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ lasten ja nuorten kasvuympäristöissä

Hyvinvointisuunnitelman periaatteena on, että lasten ja nuorten keskeiset kasvu- ja kehitysympäristöt, joita ovat koti, päivähoito, koulu, vapaa-ajan ympäristöt ja harrastukset, tukevat heidän tervettä kehitystään ja hyvinvointiaan mahdollisimman hyvin.

Varhaisen tuen saamisessa ja ennaltaehkäisevässä työssä on varmistettava, että monialainen yhteistyö toimii ja siitä saatava hyöty saadaan kohdistumaan lapsen ja nuoren päivittäiseen elämään. Tällöin yhteistyölle on luotava sellaiset edellytykset, että tukea voidaan tarjota joustavasti ja riittävän aikaisin. Erityistason palvelut on suunnattava tukemaan peruspalveluita, jolloin monialaisen yhteistyön hyöty saadaan parhaiten kohdentumaan lapsen ja nuoren päivittäiseen elämään.

Arjen sujuvuuden tukeminen on keskeistä lasten ja nuorten kanssa toimittaessa ja siksi on tärkeää etsiä tapoja tukea onnistunutta arkea. Lapsen ja nuoren arjessa toimivien aikuisten tukeminen on keskeistä ja sitä on tehtävä koulutuksin ja ohjaustoimin.

6.2.3 Toimivat palvelut

Lasten ja nuorten keskeinen kasvuympäristö on oma koti. Varhaiskasvatuksesta muodostuu pienelle lapselle toinen tärkeä kasvuympäristö. Alle kouluikäisen lapsen ja hänen perheensä muita palveluita ovat muun muassa äitiysneuvola ja lastenneuvola. Osa perheistä saa myös sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluja, kuten perhetyön, perheneuvolan sekä erilaisia terapiapalveluja.

Varhaisvuosien jälkeen esiopetus ja koulu muodostavat pitkäaikaisen kasvuympäristön lapselle ja nuorelle. Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut, terveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut ovat koululaisten ja opiskelijoiden saatavilla koulu- ja opiskeluympäristössä. Lapsilla, nuorilla ja perheillä on myös mahdollisuus käyttää nuorisoi-, kulttuuri- ja liikuntatoimen sekä kansalaisopiston palveluja. Järjestöillä ja seurakunnilla on tärkeä rooli erilaisten perhepalveluiden järjestämisessä, esimerkkeinä kerhotoiminta ja perhekahvilat.

Henkilöstön rekrytoinnissa pyritään sellaiseen ennakointiin, että henkilöstön vaihtuvuus ei muodostu ongelmaksi lapsen kehitykselle ja oppimiselle.

Periaatteena on, että lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut järjestetään asiakaslähtöisenä palvelukonaisuutena, jossa toteutuu eri toimialojen ja toimijoiden sekä perus- ja erityispalveluiden yhteistyö. Painopiste on ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen toiminnan kehittämisessä. Tuki kasvuympäristöihin voi olla 1) ennaltaehkäisevää, 2) varhaista, 3) konsultoivaa tai 4) intensiivistä tukea. Periaatteena on, että palvelut toteutetaan avoimesti asianomaisten kesken sekä lasta, nuorta ja perhettä kuunnellen.

6.2.4 Harrastusten tukeminen ja ohjaaminen

Periaatteena on, että lapsia ja nuoria ohjataan erilaisten heitä kiinnostavien ja kehittävien harrastusten pariin. Pälkäneellä on kohtalaisen hyvä tilanne erilaisten harrastusmahdollisuuksien suhteen ja kunnassa tehdään yhteistyötä järjestöjen ja seurakunnan kanssa erilaisten harrastusten tarjoamiseksi eri puolilla kuntaa. Koulujen kerhotoimintaa sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa on kehitetty tukemaan lasten harrastamista ja kehittymistä.

Kirjastolla on useita toimipaikkoja, joten palvelut ovat hyvin saavutettavissa. Kirjastoissa opastetaan koulu-
laisia kirjaston käyttöön, tarjotaan kirjavinkkausta ja pidetään pienille lapsille satutunteja.

Kouluterveyskyselyjen mukaan lapset ja nuoret liikkuvat liian vähän. Pälkäneellä käynnistetään vuonna
2017 Liikkuva koulu –hanke, jossa hyödynnetään erilaisia koulupäivän aikana toteutettavia liikkumisen
tapoja ja sitä toteutetaan ohjatusti muun muassa välituntiliikuntana. Tavoitteena on saada liikkumiseen
mukaan myös sellaiset lapset ja nuoret, jotka eivät liikkumista harrasta.

Periaatteena on, että harrastukset ovat taloudellisesti saavutettavia. Esimerkiksi liikunnassa tarvitaan kil-
paurheilun rinnalle vapaita ja avoimia harrastusryhmiä, jotka lisäävät hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa.

6.3. Suunnitelman seuranta ja arviointi

Tämän suunnitelman seurannasta vastaa sama työryhmä, joka on nimetty suunnitelman valmisteluun.
Käytännössä työryhmä toimii samalla myös Lapsi- ja perhepalveluiden kärkihankkeen kuntakohtaisena
työryhmänä, jonka toimikausi kestää vuodet 2017–2019.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantar ryhmä raportoi vuosittain kunnanvaltuustolle lasten ja
nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kehityksestä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Arviointia tehdään hyvin-
vointikertomuksen indikaattoreita ja kunnassa sovittuja omia raportointitietoja seuraamalla kunnan tilinpää-
töksen yhteydessä.

6.4. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatijat

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa 2017–2020 valmistelleen työryhmän jäsenet:

Kangasalan kunta

Sosiaali- ja terveyskeskus

Susanna Kaisko vs. avoterveydenhuollon osastonhoitaja

Tessa Tuukkanen-Salovesi johtava sosiaalityöntekijä

Reija Siitonen perhetyöntekijä

Päivi Jokilaakso kouluterveydenhoitaja

Pälkäneen kunta

Mauri Nest	sivistystoimenjohtaja, puheenjohtaja
Minna Rauas	nuorisotyöntekijä, sihteeri
Kirsi Andrejeff-Keränen	koulukuraattori
Juha Forsman	varhaiskasvatuksen päällikkö
Sari Halonen	rehtori
Tiia Hyttinen	vs. koulupsykologi
Petri Ketola	liikunta- ja vapaa-aikasihteeri
Mikko Nislin	koulunjohtaja
Kirsi Purola	etsivä nuorisotyöntekijä
Panu Raivio	työllisyyskoordinaattori
Jan Salmi	rehtori
Mia Sorri	kehittämispäällikkö, hyvinvointikoordinaattori
Marketta Vaismaa	kulttuurituottaja

Sivistyslautakunta

Mirva Kittilä	puheenjohtaja
Rita Poutanen	jäsen

Yhteistyötahot

Juha Kankaristo	Pälkäneen seurakunta
Marja Lepistö	Pälkäneen seurakunta
Senni Nissilä	Pälkäneen seurakunta
Carita Lindholm	Pälkäneen soroptimistit
Eija Lankinen	MLL:n Luopioisten osasto

7. Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja siten vaikuttaminen kustannuskehitykseen. Se konkretisoi kunnan terveyden edistämisen koordinaation painopisteet vuosille 2017–2020. Jokaiselle painopisteelle on koottu tavoitteita sekä näille toimenpiteitä, arvioita resurssitarpeiksi ja vastuutahoiksi sekä toteutumisen arviointimenettelyiksi. Nämä on esitetty luvussa 7 taulukkomuodossa.

Kangasalan kunta tuottaa Pälkäneen kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhteistoiminta-alueella. Kangasalan kunnan hyvinvointisuunnitelma koskee näiden palveluiden osalta myös Pälkäneen kunnan asukkaita. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteita ja toimenpiteitä on siten sisällytetty Pälkäneen kunnan hyvinvointisuunnitelmaan vähäisemmässä määrin, ja tavoitteissa ja toimenpiteissä painottuvat ne, joihin kunta voi omalla toiminnallaan voi vaikuttaa.

Painopiste 1: Hyvinvointia edistävä ympäristö ja kuntalaisten tukeminen omaehtoisessa terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit / indikaattorit
Taataan hyvät puitteet liikunnan harrastamiselle ja arkiliikunnalle	Kevyen liikenteen väylien ja ulkoilureittien hyvä kunnossapito. Toteutetaan uusia ulkoilureittejä. Panostetaan myös reittien opastukseen. - Tekninen osasto, vapaa-aikapalvelut	Tekninen osasto, liikuntapalvelut. Hyödynnetään hankerahoituksia.	Kuntalaispalaute, uusien reittien ja opastuksen toteutuminen, TEAvisaritiedonkeruu: Liikunta / voimavarat
	Parannetaan kevyen liikenteen väylien esteettömyyttä esim. madaltamalla reunakiveyksiä. - Tekninen osasto	Tekninen osasto, ELY	Toteutuneet parannukset
	Toteutetaan uusia lähiliikunta- paikkoja. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, tekninen osasto	Uudet lähiliikuntapaikat, TEAvisaritiedonkeruu: Liikunta / voimavarat

	Kehitetään liikuntavälineiden lainaustoimintaa. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, hyvinvointikoordinaattori	Toimintamalli syntynyt, lainausmäärät
	Kehitetään höntsyliikunnan mahdollisuuksia. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, nuorisotyö, hyvinvointikoordinaattori	Käyttövuorot, osallistujamäärät
Edistetään terveellisiä elintapoja	Toteutetaan Terveysliikuntahanke, jonka avulla tarjotaan mm. liikuntaneuvontaa erityisesti työikäiselle väestölle. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, AVIn avustus	Hankkeen seuranta ja raportointi, TEAviisari-tiedonkeruu: Liikunta / Muut ydintoiminnot
	Tuetaan erityisesti pitkään työttömänä olleita/työvoiman ulkopuolella olevia terveellisten elintapojen omaksumisessa. - Yleishallinto	Kostiakeskuksen työntekijät, hyvinvointikoordinaattori	Kostiakeskuksen asiakasseuranta
	Toimivien yhteistyömallien luominen sote-alueen kanssa ja laadukkaiden sote-palveluiden säilyminen. - Kunnan johto	Tehtäväalueet, joilla yhteistyötä sote-palveluiden kanssa	Sote-uudistuksen toteutuminen ja toimintamallit
	Kirjastosta on saatavissa terveyttä ja hyvinvointia käsittelevää aineistoa. - Kirjastopalvelut	Kirjastopalvelut	Aineiston käyttö
	Järjestetään terveyttä ja hyvinvointia tukevia tapahtumia ja tilaisuuksia kuntakeskustan lisäksi myös kylissä. - Vapaa-aikapalvelut, yleishallinto	Liikuntapalvelut, kehittämis- ja elinkeinopalvelut, Kostiakeskus, kirjastopalvelut	Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet

Tuetaan ikäihmisten ja muiden tuen tarpeessa olevien toimintakykyä	Ikäihmisten kotikuntoutuksen toimintatapojen kehittäminen ja juurruttaminen. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Vanhuspalvelut	Kangasalan kunta: RAI-arviointi, kotikuntoutuskäynnit ja tehdyt kuntoutussuunnitelmat
	Osallistutaan hallituksen kärkihankkeeseen, jossa kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, hanke-rahoitus	Kangasalan kunta
	Kotipalveluhenkilöstön ohjaaminen suun terveyden arviointiin ja liikkuvan hammashoitoyksikön käyttö kotiin annettaviin palveluihin. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut	Kangasalan kunta
Panostetaan ulkoiseen viihtyisyyteen ja siisteyteen	Viheralueiden, puistojen ja leikkikenttien hoito on korkeatasoista. - Tekninen osasto	Tekninen osasto, puutarhuri	Kuntalaispalaute
	Puutarhuritoiminnan vakiinnuttaminen kunnan pysyväksi toiminnaksi. - Kunnan johto, tekninen osasto	Tekninen osasto	Puutarhuri jokavuotisesti palkattuna
Edistetään turvallisuutta	Ennaltaehkäistään ja puutetaan ilkivaltaa ja häiriökäyttäytymiseen, esim. kamera-valvonta ja asennekasvatus. - Tekninen osasto, sivistysosasto	Tekninen osasto, koulut, nuorisotyö	Katuturvallisuusindeksi, poliisin tilastot (päihtynyt henkilö, häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta, tehtävien määrä)
	Uusitaan katuvalaistus. - Tekninen osasto	Tekninen osasto	Parantunut valaistus

	Tiestön korkeatasoiset ja oikea-aikaiset hoitotoimenpiteet. - Tekninen osasto	Tekninen osasto	Kuntalaispalaute
	Parannetaan liikenneturvallisuutta sekä konkreettisin toimenpitein että liikennekasvatusta tehostamalla. - Tekninen osasto, sivistysosasto	Tekninen osasto, liikenneturvallisuuksuustyöryhmä, koulut	Liikenneturvallisuuksuustyöryhmän arvio, lasten ja nuorten liikennekäyttäytyminen, liikenneonnettomuustilastot

Painopiste 2: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit / indikaattorit
Osallisuuden vahvistaminen	Annetaan lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua heitä koskevaan asioiden valmisteluun ja toteuttamiseen esim. oppilaskuntatoiminnan kehittäminen ja yhteisöllinen oppilashuolto - Sivistysosasto	Koulut, koulujen oppilaskuntatyö ja yhteisöllinen oppilashuolto	Koulujen vuosisuunnitelman arviointi ja koulujen oppilashuollon arviointiraportit, TEAvisari –tiedonkeruu: perusopetus / sitoutuminen ja osallisuus
	Nuorten vaikuttamissivuston kehittäminen - Vapaa-aikapalvelut	Nuorisotyö	Käsiteltyjen asioiden dokumentointi ja ”Nuorten ääni” –leiman käytön seuranta ja tilastointi, TEAvisari –tiedonkeruu: perusopetus / osallisuus
	Lasten ja nuorten osallistaminen arjessa. - Sivistysosasto	Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulut, seurakunta, yhdistykset	Toimintatapojen systemaattinen kirjaus ja seuranta, TEAvisari –tiedonkeruu: perusopetus / osallisuus
	Annetaan lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua heitä koskevaan kunnalliseen päätöksentekoon ja otetaan työryhmiin nuorten edustus. - Kunnan johto	Kunnan eri tehtäväalueet	Osallistumisen dokumentointi

	<p>Havaitaan lasten ja nuorten tuen tarpeet riittävän ajoissa ja kehitetään henkilöstön varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen taitoja.</p> <p>- Sivistysosasto</p>	<p>Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät</p>	<p>Järjestetyt koulutukset, pienryhmät</p>
<p>Varmistetaan toimivat palvelut</p>	<p>Pirkanmaan Pippuri – LAPE (lapsi- ja perhepalveluiden kärkihanke) suunnittelun jalkautus Pälkäneellä tavoitteena toimivien perhepalveluiden turvaaminen ja toteuttaminen alueellisesti integroituna.</p> <p>- Sivistysosasto</p>	<p>Hankkeen toimintaresurssit, Pälkäneen LAPE-ryhmä ja hankeorganisaatio</p>	<p>SoTe –uudistus v. 2019</p>
	<p>Lasten terveystarkastusten toteutus alle kouluikäisten ja kouluikäisten piirissä kattavasti esim. hyvinvointineuvolamallin kehittäminen. Terveystarkastusten toteutus koululaisten parissa säännönmukaisesti.</p> <p>- Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue</p>	<p>Sosiaali- ja terveystarkastukset</p>	<p>Kouluterveyskyselyt, terveystarkastukset</p>
	<p>Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen suunnitelmallinen ja asiantunteva toiminta sekä saatavuuden turvaaminen.</p> <p>- Sivistysosasto</p>	<p>Esiopetus, koulut, kouluterveydenhuolto</p>	<p>Arviointikertomukset</p>
	<p>Lasten painonkehityksen seuranta ja ravitsemus- ja liikuntaohjauksen tehostaminen. Tarjotaan ennaltaehkäisevää ja korjaavaa tukea.</p> <p>- Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue</p>	<p>Sosiaali- ja terveystarkastukset</p>	<p>Kouluterveyskyselyt, terveystarkastukset</p>

	<p>Pyritään vähentämään henkilöstön vaihtuvuutta esim. rekrytoinnit ja ennakointi.</p> <p>- Sivistysosasto</p>	Koulut, esiopetus, varhaiskasvatus	Henkilöstön vaihtuvuus
Harrastusten tukeminen ja ohjaaminen	<p>Harrastusmahdollisuuksien kattava esittely ja seuranta.</p> <p>- Vapaa-aikapalvelut, seurakunta, yhdistykset</p>	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, seurakunta, yhdistykset	Harrastajaindikaattorit ja palautteen keruu
	<p>Uuden lähiliikuntapuiston käyttöönotto.</p> <p>- Vapaa-aikapalvelut</p>	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, nuorisotyö, hankerahoitus	Lähiliikuntapuisto valmistunut
	<p>Liikkuva koulu –hankkeen käynnistäminen kaikissa kouluissa</p> <p>- Koulut ja hankkeen ohjausryhmä</p>	Koulut, AVIn avustus	Hankeraportointi, TEAvisaritiedonkeruu: perusopetus ja liikunta / muut ydintoiminnot
	<p>Vapaaoppilaspaiikkojen palauttaminen taiteen perusopetukseen</p> <p>- Sivistysosasto</p>	Kulttuuripalvelut, Valkeakoskiopisto, kansalaisopistotoiminnan rahoitus	Vapaaoppilaspaiikkojen lukumäärä
	<p>Liikuntakeskus palvelemaan lasten ja nuorten liikkumista – harrastustakuu.</p> <p>- Vapaa-aikapalvelut</p>	Liikuntapalvelut, nuorisotyö	Liikuntakeskuksen käyttöasteen seuranta ja palvelujen kohdennus
	<p>Ohjataan lapsia ja nuoria aktiiviseen kirjaston käyttöön esim. tehostettu kirjavinkkaus yläkoululaisille, lukunurkat nuorisolle, välinelainausta lähiliikuntapuistoon.</p> <p>- Sivistysosasto, kirjastopalvelut</p>	Kirjasto, varhaiskasvatus, esiopetus, koulut, hankerahoitus	Vinkkausten ja käyttöpastusten seuranta, hankearviointi

Painopiste 3: Osallisuuden lisääminen ja aktiivisen arjen rakentaminen yhdessä

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit / indikaattorit
Edistetään yhteistyötä paikallisten yhteisöjen ja kuntalaisten kanssa	Varmistetaan eri ikäryhmien harrastusmahdollisuudet yhteistyössä yhdistysten kanssa. - Vapaa-aikapalvelut, yhdistykset	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, nuorisotyö, yhdistykset	TEAviisari-tiedonkeruu: liikunta / osallisuus
	Valkeakoski-opiston kurssitarjonnassa lähidemokratian käyttöönotto toimintamallina - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut, Valkeakoski-opisto	Toimintamalli käytössä
	Kehitetään yhdistysavustusjärjestelmää tukemaan paikallista kehittämistä ja lisäämään vaikuttavuutta. - Yleishallinto	Kehittämis- ja elinkeinopalvelut, vapaa-aikapalvelut, tekninen osasto	Uudistettu toimintamalli
	Osallistetaan kuntalaisia palveluiden kehittämiseen. - Kunnan johto, kaikki osastot	Kaikki tehtäväalueet	Järjestetyt tilaisuudet, kyselyt, kuntalaisforumit, asiakasraadit, TEAviisari-tiedonkeruu: osallisuus
Taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen	Kulttuuritapahtumien toteutus kylissä ja taajamien reuna-alueilla sekä toimintamallin kehittäminen taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut, Kulttuuria lähelle – hanke	Hankkeen raportointi, toteutuneet tapahtumat, toimintamalli
	Suunnitellaan toimintamalli, miten kulttuuripalvelut saataisiin vietyä kotisairaanhoidon. - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut, vanhuspalvelut	Toimintamalli luotu

	SuomiSata –juhluvuoden toteutus yhdessä kolmannen sektorin kanssa ja yhteistyön juurruttaminen myös tuleviin tapahtumiin. - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut	Yhteistyön malli ja toimivuus
	Tuodaan taidetta ja kulttuuria ihmisten arkeen. - Yleishallinto	Kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus, esiopetus, koulut, Kostiakeskus, hyvinvointikoordinaattori	Esillä olleet työt, toteutuneet näyttelyt
Työllisyyden ja osallisuuden lisääminen	Työpaikkojen määrän kasvattaminen yhteistyössä yrittäjähdistysten kanssa ja uusien yritysten synnyn edesauttaminen. - Yleishallinto	Työllisyyspalvelut, elinkeinopalvelut, yrittäjähdistykset	Työpaikkojen määrä, uusien yritysten määrä, yhteistyömalli yrittäjähdistysten kanssa
	Työttömien ohjaaminen, aktivoiminen, työ- ja toimintakyvyn edistäminen. - Yleishallinto	Työllisyyspalvelut, Kostiakeskus, starttipaja.	Työttömyysaste, aktivointiaste

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

8. Suunnitelman laatijat

Pälkäneen kunnan hyvinvointiryhmä:

Tuomas Hirvonen, hallintojohtaja, puheenjohtaja

Mauri Nest, sivistystoimenjohtaja

Matti Vesava, tekninen johtaja

Juha Forsman, varhaiskasvatuksen päällikkö

Seija Snäkin-Laitinen, ruokahuolto- ja siivouspäällikkö

Petri Ketola, liikunta- ja vapaa-aikasihteeri

Hannu Niukkanen, ympäristönsuojelusihteeri

Marketta Vaismaa, kulttuurituottaja

Panu Raivio, työllisyyskoordinaattori

Minna Rauas, nuorisotyöntekijä

Susanna Kaisko, vs. avoterveydenhuollon osastonhoitaja, Kangasalan kunta

Salla Laiho, vanhuspalveluiden sosiaalityöntekijä, Kangasalan kunta

Terhi Virtanen, avoterveydenhuollon osastonhoitaja, Kangasalan kunta

Mia Sorri, hyvinvointikoordinaattori, hyvinvointityöryhmän sihteeri

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 laatijat on lueteltu kohdassa 6.3.

9. Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallitus 30.3.2017 § 86

Kunnanvaltuusto 6.4.2017 § 17

